

מחברים

פרשת פינחס | גליה ל"ז | תשפ"א

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

על מה עשה הגר"ז מברסק
גורל הגר"א

אך בגורל יחלק (כו, נה).

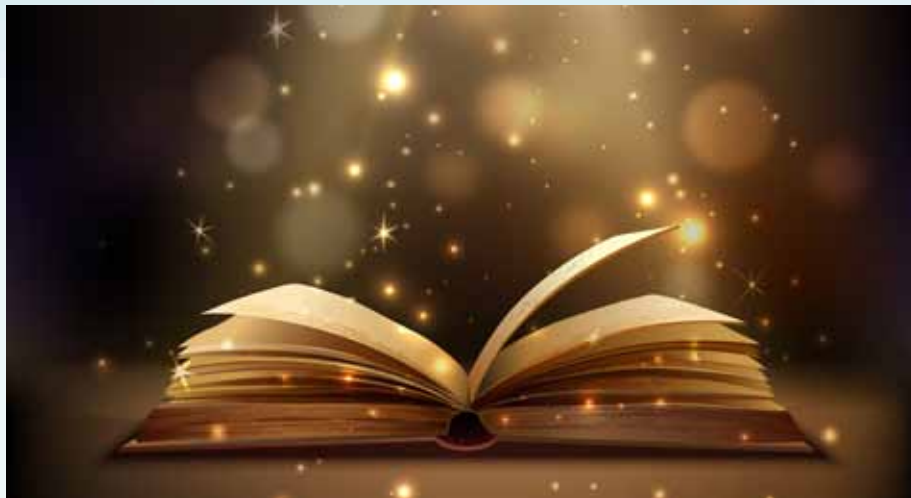
אבי מורי [הגר"מ] ז"ל סיפר לי, כי בעת היותו יחד עם שאר חבריו תלמידי "ישיבת חכמי לובלין" המעטירה ועם שאר בני הישיבות בעת פרוץ מלחמת העולם השנייה בוילנא. בשנת ת"ש, דובר שם, כי מרן הגר"ז מברסק זצ"ל שנקלע לוילנא קיבל רישיונות יציאה, והסתפק אם לעלות לארץ ישראל או לארה"ב. והטיל גורל הגר"א, והראה לו הפסוק בתהלים (קיד, ח) "יעלו הרים ירדו בקעות אל מקום זה יסדת להם", הבין הגר"ז, כי "מקום זה יסדת להם" רומז על ארץ ישראל, ואכן יצא לכיוון ארץ ישראל דרך אודיסה ע"כ. ושמעתי, כי בנסיעת הגר"ז בתחומי תורכיה במסילת הרכבת שעלתה למרום וירדה לבקעות, אמר הגר"ז, שכעת מבין גם כן את הרישא של הפסוק שיצא לו הגורל הנ"ל, "יעלו הרים ירדו בקעות, ודפח"ח.

הגר"ד דוד אברהם מנדלבוים שליט"א - פרדס יוסף החדש

טעם נפלא מדוע משכורתו
של הרב גדולה...

איש על העדה וגו' (כו, טז).

שח פעם רב אחד, פעם פנה אליו יתודי פשוט חוטב עצים וכך שאלו: "מילא השוחט עובד עבודה קשה בבית המטבחים בקיץ ובחורף, המלמד משקיע

מקבל משכורת פי שלוש מכל מוזיקאי אחר...

עולמו של אבא (עמ' קכד)

ההבדל בין קנאי אמיתי
למתחזה...

בקנאו את קנאתי בתוכם (כה, יב).

לכאורה, הלא איתא בספרים דשכר מצוה הוא מעין הפעולה "מדה כנגד מדה", ואילו כאן הרי פנחס עשה מעשה של קנאות וזכה "לשלום", והוי היפך הפעולה. תירץ הגר"ח מברסק זצ"ל, דאדרבה, הקנאות של פנחס היה "מעשה של שלום" שהרי עשה הכל לשם שמים.

בענין קנאות' שח פעם מרן הגר"ח מברסק ואמר: יש הבדל גדול ביני ובין אחד שהתחזה לקנאי. והביא משל לבית שהיו בו הרבה עכברים, וכדי להילחם במכה זו היו מביאים חתול והיה רודף את

עבודת פרך בתינוקות, המזכיר של הקהילה עובד עבודת ניהול וארגון מבוקר עד ערב, וכן הבלן והשמש שקמים באשמורת הבוקר, כל "כלי קודש" אלו מקבלים משכורת - זה אני מבין, כי מגיע להם.

אבל הרב יושב לו בביתו כמו מלך, אינו יודע מהו קוד ומה זה חום. אינו עובד לא עבודה גופנית ולא עבודת אחרת, אז למה מגיע לו משכורת גדולה?

על זה השיב לו הרב - אמשול לך משל, ואת הנמשל תבין מעצמך. פעם ביקר אדם כפרי בעיר והקרובים לקחו אותו לקונצרט של תזמורת. חזר הכפרי לביתו וסיפר לחבריו, כי חברי התזמורת עובדים עבודה קשה, רובם ככולם נושפים בחצוצרה בכל כוחם והמתופף עובד כמשוגע בידיים וברגלים שלו, למרות זאת יש לכל אחד משכורת קטנה. לעומת זאת באמצע הבמה עומד המנצח, האיש הזה לא עושה שום דבר קשה, אלא כמה תנועות קלות עם השרביט שבידו, וכפי שמסרו לי, הוא

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע עמ' כ"א

פניני אביר יעקב עמ' ט'

העכברים והורגם.

והנה גם בעל הבית וגם החתול אינם אוהבים עכברים. אמנם הבדל מהותי יש ביניהם, הבעל הבית היה מעדיף שלא יהיו כלל עכברים, ואילו החתול רוצה מאוד שיהיו עכברים, כדי שיוכל להורגם...

והוא הדין "בקנאות", לי - אמר הרב מברסק - היה יותר נוחא שלא יהיה במה ובמי להילחם, משא"כ אותו אדם רצה שיהיה לו במה להילחם, הוא שאב חיות מכך...

במשנת רש"י - בפרשתנו

כאילו היית בביתך בכל החגים...

בפרשתנו כתובים כל המועדים, ב'רמתיים צופים' כותב: שמעתי מפ"ק הרב מנעשכזי שלפרשה זו יש כח של כל הרגלים, ומי שהוא בשבת זה אצל צדיק הדור כאילו היה אצלו כל הרגלים וימים נוראים. וכן מביא מאחד מתלמידי הרבי ר' בונים מפרשיסחא, ששמע מרבו דברים אלו.

מענין לענין, מסופר על חסיד, שבכל החגים היה בביתו ובפרשת פינחס היה מגיע לדבי, כששאל אותו רבו על כך, ענה, שרצונו עז להיות בכל חג בצל הקודש, אך מחמת שיש לו 'מניעות' וקשיים, נתישב בדעתו לנסוע בשבת פר' פינחס, בה קוראים את כל המועדות, ואז יחשב כאילו נמצא כל המועדות אצל הרבי! השיב לו הרבי: מדוע ברוחניות רצונך לתפוס הכל יחד? עצתי היא שתהיה כאן כל חג במועדו, ובפרשת פינחס תהיה בבית, ויחשב כאילו

היית בבית כל החגים...

שיח הפרשה (בפרשתנו)

סגולת השתתפות בברית מילה לכפרת עוונות

תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל (כה, יג).

שח הרה"ק רבי שלמה מקארלין הי"ד (היא"צ כ"ב בתמוז) איתא במדרש, בשעה שאמר הקב"ה לאליהו שיעטרך להיות בכל ברית שבישראל, אמר אליהו, אתה ידעת שאני מקנא לשמך ית', הנה אם יהיה הבעל ברית בעל עבירה לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השי"ת שיכפר לבעל הברית ואז יהא ריקן מעבירות, והשיב עוד אפשר יהיה המוהל בעל עבירה, הבטיחו השי"ת שיכפר גם לו, השיב, עוד אפשר יהיו הקהל העומדים שם בעלי עבירות ולא אוכל לסבול, הבטיחו השי"ת שיכפר לכל הקהל.

ובזה מפרש הבני יששכר' (בספרו אגרא דפירקא - אות קמ"ו) הכתוב שלפנינו: "ונראה לי שזה היא מה שמרומז בפנחס הוא אליהו, תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל" דהואיל ומדתו קנאה והוצרך להיות אצל כל ברית ולא יוכל לסבול, ע"ז גורם הכפרה לישראל כי הוצרך השי"ת להבטיחו כנ"ל.

גם על השתתפות בסעודת הברית מילה מצאנו דברים נפלאים בדברי התוס' (פסחים קיד. ד"ה ואין) בשם המדרש דמי שאכל בסעודת מילה ניצול מדינה של גיהנום עכ"ד. ותמה על כך הגה"ק המנחת אלעזר' ממנוקאטש (בספרו דברי תורה - ח"ה, אות מ"ב): ויש להבין, אטו כל השמשים וחזנים אשר כל ימיהם כחגים ואוכלים ושותים בכל הסעודות ברית מילה ברחבי עירם יוכלו לעשות מה שלבם חפץ ולא יגיע להם שום עונש גיהנום משום שאוכלים כמעט בכל יום בסעודת ברית מילה, אלא ודאי טובא גניז בגוייהו בדברי חז"ל, דהנה אמרו בש"ס שבת (קל). כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה עדיין עושין בשמחה זו מילה, פירש רש"י בשמחה שעושין משתה - (היינו סעודת ברית מילה). והנה נודע שפיזור הנפש והמחשבות שונות ומשונות זהו בחינת גיהנום בעולם הזה, וכמו שאמרו חז"ל (ירושלמי שבת פ"ד, ה"ג) "והסיר ה' ממך כל חול" (דברים ז, טו) זה הרעיון, ועיקר התכלית להיות שמח בחלקו ובעבודת השם יתברך וממילא ינצל מן צרות לבו ותחבולות מחשבותיו - מחשבות היצר הרע, ודאגות וזעף ועצבון, וכיון שסעודת ברית מילה עדיין עושין בשמחה של מצוה כנ"ל, ממילא מגרש היא כל פיזור הנפש ומחשבות גיהנום, וזה שאמרו שניצול מדינה של גיהנום עכ"ד הנפלאים.

שגירות ישראל ונציגי שגירות נוספות, והגרסה הסובייטית טוענת כי הדור היהודי הצעיר נותק לגמרי מהדת היהודית ואין לו כל עניין בה.

כך, לדוגמה, הופיע בכתב העת היידי 'איינקייט' (אחדות) מאמר מפרי-עטו של העורך, אהרן וורגליס, כנגד הלורד רוסל מבריטניה, שהאשים את שלטונות ברית-המועצות בכך שאינם מאפשרים ליהודים להעניק חינוך דתי לבניהם. "מה לך לורד רוסל כי נזעקת להגן על הדת היהודית? צעירי היהודים אין להם כל עניין בדת היהודית!", כתב וורגליס.

בשמעי זאת ידעתי כי עתה הגיעה השעה לקדש שם שמים ולהראות לכול כי יש בברית-המועצות ילדים המתחנכים לתורה. החלטתי להביא את ילדיי לבית-הכנסת לחגיגה. בשווי לביתי סיפרתי על כך לילדיי והם קיבלו את הצעתי בהתלהבות. גם לאחיני, ר' ישראל פרידמן, הצעתי שיבוא עם ילדיו לחגיגה המתוכננת. היו לו עשרה ילדים, שכולם חונכו בדרך התורה והחסידות. הוא קיבל את הצעתי.

**כשראה זאת
גבאי בית-הכנסת
(שמילא גם
שליחות מטעם
הבולשת) נתמלא
חמת-זעם, וניסה
להוריד את
הילדים מהבימה.
הילדים לא שעו
לו. הוא לא יכול
היה להשתמש
באלימות יתר,
לנגד עיניהם של
אנשי השגירות**

באנו שנינו עם הילדים לחגיגה. על הבימה שליד ארון-הקודש היה מקום מושבו של הרב. צידה השני של הבימה נועד לאורחים, כלומר לאנשי השגירות ולתיירים יהודים מחו"ל, כדי שלא ייצרו, חלילה, מגע כלשהו עם המתפללים. אני ואחיני ר' ישראל נשארנו בקהל למטה, ולילדינו אמרנו לעלות על הבימה ולעמוד ליד הרב. הבאנו עמנו סידורי - תפילה ומסרנו אותם לידיהם. אמרנו להם כי בעת תפילת מנחה וערבית יתפללו בקול רם. קהל רב מילא את בית הכנסת עד אפס מקום.

עיני הכול היו מופנות אל הבימה - שם ישבו הרב, האורחים הנכבדים ושם נועד להיערך הטקס המרכזי של החגיגה. עם זה נתגלה לעיני הנוכחים מחזה בלתי רגיל - ילדים ונערים מגיל שמונה ועד גיל שבע-עשרה עומדים על הבימה וסידורים בידיהם.

כשראה זאת גבאי בית-הכנסת (שמילא גם שליחות מטעם הבולשת) נתמלא חמת-זעם, וניסה להוריד את הילדים מהבימה. הילדים לא שעו לו. הוא לא יכול היה להשתמש באלימות יתר, לנגד עיניהם של אנשי השגירות. פנה אפוא הגבאי אל הרב וביקשו להורות לילדים לרדת. זה נענה לו, אך הילדים התעלמו גם מהוראת הרב.

הגבאי סינן לעברם בזעם: "מה עושים כאן יהודונים אלה? אני אעשה בהם שפטים!". הילדים נשארו שם על אפו ועל חמתו, כשהם ממקדים את תשומת הלב של כל הנאספים, שלא העלו כלל על דעתם כי עדיין מצויים בלב מוסקווה ילדים ונערים הדבקים

כשראה זאת גבאי בית-הכנסת (שמילא גם שליחות מטעם הבולשת) נתמלא חמת-זעם, וניסה להוריד את הילדים מהבימה. הילדים לא שעו לו. הוא לא יכול היה להשתמש באלימות יתר, לנגד עיניהם של אנשי השגירות. פנה אפוא הגבאי אל הרב וביקשו להורות לילדים לרדת. זה נענה לו, אך הילדים התעלמו גם מהוראת הרב.

הגבאי סינן לעברם בזעם: "מה עושים כאן יהודונים אלה? אני אעשה בהם שפטים!". הילדים נשארו שם על אפו ועל חמתו, כשהם ממקדים את תשומת הלב של כל הנאספים, שלא העלו כלל על דעתם כי עדיין מצויים בלב מוסקווה ילדים ונערים הדבקים בתורת ישראל.

החגיגה נסתיימה ואנו יצאנו ממנה ברגשות מעורבים. מצד אחד שמחנו על כי עלה בידנו להפגין יהדות גאה ובכך לקדש שם שמים; מצד שני כרסם בליבנו החשש מפני תגובת השלטונות.

בשנת תשכ"ד הוחלט במשפחתנו להגיש בקשה להיתר יציאה מברית-המועצות. ידענו מראש כי הסיכויים שבקשתנו תיענה בחיוב קלושים, ובכל- זאת ניסינו וקיוונו. הגשתי בקשה לאוביר' (משרד ההגירה הסובייטי), ולאחר המתנה של כמה חודשים נענינו בשלילה.

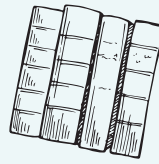
הגשתי בקשה שנייה וגם זו נדחתה. גורל דומה נכון גם לפנייתי הבאות. בראותי כי בדרכים המקובלות לא נזכה לקבל היתר יציאה, החלטתי לנקוט דרך מקורית ונועזת, שנועדה למקד בי ובדרישותי תשומת-לב מיוחדת.

בשלב ראשון דרשתי לקבל את שלושת ילדיי לשיבה הרשמית היחידה שהוקמה (לאחר מות סטאלין) ופעלה במוסקבה. מטרת הישיבה הייתה תעמולתית גרידא. למראית - עין כביכול אפשרו השלטונות ליהודי ברית - המועצות לנהל את חייהם כרוחם, בעוד בפועל לא היו בישיבה כמעט תלמידים והמעט שלמדו בה נרדפו. הצגתי את דרישותי זו לראש הישיבה, שהחוק אסר עליו לקבל תלמידים מתחת לגיל שמונה-עשרה. ילדיי היו אז בני אחת-עשרה, ארבע-עשרה ושש-עשרה. הגעתי ללשכתו של סגן השר לענייני דת והצגתי לפניו את דרישותי. הוא, כמובן, דחה אותה על הסף. לא הרפיתי והוספתי ללחוץ ולשגר מכתבים לכל הגורמים הנוגעים בדבר. ידעתי שאני צועד לעימות ישיר עם השלטונות.

ההתרחשות הבאה העלתה את העימות לרמת - שיא. בראשית קיץ תשכ"ה ביקרתי בבית - הכנסת הגדול של מוסקבה ושמעתי מידיד טוב שלי, כי גבאי בית - הכנסת מתכוננים לערוך במקום חגיגה לרגל התשעה במאי - היום שבו גברו צבאות הברית על גרמניה הנאצית. כך מבקשים הגבאים - הסביר הידיד - להראות לשלטונות כי גם היהודים הדתיים שותפים לחג הזה.

האיש הוסיף ואמר, כי שמע שנכחותם של צעירים יהודים בחגיגה זו אינה רצויה לגבאים, מכיוון שלחגיגה יוזמנו גם אנשי

בתורת ישראל.

החגיגה נסתיימה ואנו יצאנו ממנה ברגשות מעורבים. מצד אחד שמחנו על כי עלה בידינו להפגין יהדות גאה ובכך לקדש שם שמים; מצד שני כרסם בליבנו החשש מפני תגובת השלטונות. זו אכן באה... זמן קצר לאחר החגיגה קיבל אחייני, ר' ישראל פרידמן, היתר יציאה מברית-המועצות. כעבור כתשעה חודשים קיבלנו גם אנחנו היתר לעזוב את גבולות המדינה. כל הסימנים הראו שפשוט נמאסנו על שלטונות ברית-המועצות והם העדיפו להיפטר מעמנו אחת ולתמיד.

(פניני בית לוי)

מומחים ואנשי מקצוע נקראו אל הדגל, חישבו מהו היום הרצוי ומה השעה הרצויה, והגיעו למסקנה כי הזמן השבועי הנכון ביותר לנאומו של הנשיא - הוא יום ששי בערב, בשעה 8 בדיוק. זה כבר זמן של סוף השבוע, אנשים נמצאים בבית רגועים, זה הזמן בו נאומו יזכה לשיעור ההאזנה הגבוה ביותר - זה הזמן המתאים!

כמעט כל האזרחים קיבלו את הבשורה בשמחה, רק מיעוט קטן, יהודים שומרי מצוות, שמעו את ההודעה בכאב עצור. לא, לא בגלל שתימנע מהם הזכות לשמוע את הנשיא, הם מוכנים לוותר עליה בחפץ לב למען שמירת השבת. אלא בגלל שיש יהודים כה רבים שמתקשים לשמור שבת כהלכתה, ועתה - הנסיון שלהם יגדל, ומי יודע אם יצליחו לעמוד בו. לא זו בלבד, הרי בכלי התקשורת ובצוותות הנשיא עובדים לא מעט יהודים, ועתה לא תהיה להם ברירה אלא לחלל את השבת!

הנשיא ה-33 של ארצות הברית, הארי טרומן, ייזכר בדפי ההיסטוריה כנשיא בתקופה רבת תפוכות, שחולל שינויים רבים במדיניות הביטחון, החוץ והפנים, שינויים שהשפיעו על העולם כולו. הוא זה שקיבל את ההחלטה להשתמש - פעם אחת ויחידה בהיסטוריה האנושית - בפצצה גרעינית, אותה הטיל על יפן ובכך סיים את מלחמת העולם השנייה.

אין ספק, כי מהלכיו וביצועיו של הנשיא, באותה תקופה הרת גורל, עניינו מאוד את אזרחי ארה"ב באשר הם. כולם התעניינו לדעת מה תוכניותיו ומה הנשיא חושב, אומר או מבצע, ולכן הוחלט כי הנשיא ישא נאום שבועי לאומה, שישודר בכלי התקשורת, נאום בו יפרט על חדשות השבוע החולף ויפרוש את משנתו לקראת השבוע הקרוב.

מומחים ואנשי מקצוע נקראו אל הדגל, חישבו מהו היום הרצוי ומה השעה הרצויה, והגיעו למסקנה כי הזמן השבועי הנכון ביותר לנאומו של הנשיא - הוא יום ששי בערב, בשעה 8 בדיוק. זה כבר זמן של סוף השבוע, אנשים נמצאים בבית רגועים, זה הזמן בו נאומו יזכה לשיעור ההאזנה הגבוה ביותר - זה הזמן המתאים!

כמעט כל האזרחים קיבלו את הבשורה בשמחה, רק מיעוט קטן, יהודים שומרי מצוות, שמעו את ההודעה בכאב עצור. לא, לא בגלל שתימנע מהם הזכות לשמוע את הנשיא, הם מוכנים לוותר עליה בחפץ לב למען שמירת השבת. אלא בגלל שיש יהודים כה רבים שמתקשים לשמור שבת כהלכתה, ועתה - הנסיון שלהם יגדל, ומי יודע אם יצליחו לעמוד בו. לא זו בלבד, הרי בכלי התקשורת ובצוותות הנשיא עובדים לא מעט יהודים, ועתה לא תהיה להם ברירה אלא לחלל את השבת!

כל יהודי נאנח לשמע הבשורה, אולם יהודיה אחת, הגב' ברל ע"ה, לא מצאה לעצמה מנוח. רבונן של עולם, הרי זה חילול שבת המוני! כמה יהודים שרוצים לשמור שבת - ייכשלו, כמה עובדים שהיו שמחים להיות בבית ולעשות קידוש עם המשפחה - ייאלצו לעבוד סביב נאום הנשיא! הרי זה קורע לב!

נטלה הגב' ברל עט ודף, ופשוט כתבה מכתב לנשיא: 'לכבוד מר הארי טרומן, הנשיא הנכבד, הבית הלבן, וושינגטון.

ראשית, אציין את תודתי לך על הנהגתך הנפלאה את מדינתנו, שאני נאמנת לה וחפצה בהצלחתה בכל מאודי. שמחתי לשמוע כי אתה מתעתד לשאת נאום שבועי, ובהחלט הייתי רוצה להקשיב לדבריך, לחוש חלק מהאומה...

אולם, בהיות ואני - ועוד אלפים כמוני - יהודים שומרי שבת, מועד הנאום לא מאפשר לנו זאת. איננו יכולים להפעיל אף מכשיר חשמלי בשבת קודש, ולכן לא נוכל להאזין לנאומו השבועי החשוב כל כך. לפיכך, מבקשת אני ממך שהנאום יתקיים במועד אחר, בתודה מראש! - כתבה, חתמה, ושלחה את המכתב בדואר לבית הלבן, לא פחות ולא יותר...

תיבת הדואר בבית הלבן, מקבלת מדי יום אלפי מכתבים. ישנם מזכירים שכל תפקידם הוא לפתוח את המעטפות השונות, לעבור על המכתבים, וב-95% מהם - לשלוח אותם לפח האשפה הקרוב, בלי צורך בהתייחסות. אזרחים משועממים, ליצנים מצויים, אנשים מכל העולם שולחים מכתבים לנשיא ארה"ב, די פשוט להניח שאת רובם המוחלט הנשיא אינו קורא...

הסיכויים כי מכתבה של הגב' ברל יזכה לגורל אחר - היו אפסיים ממש. אם היינו שואלים כל בר דעת, היה אומר שהמזכיר אפילו לא יטרח לקרוא את המכתב במלואו, כבר בשורה השניה ישליכנו לפח האשפה הצמוד אליו. נו, עוד אזרח שמתלונן על משהו שלא נוח לו, יש אלפים כמוהו, כל יום ויום!

הלך שבוע ימים,
ולמרבית ההלם
וההפתעה, בתיבת
הדואר שלה נחתה
מעטפה התומה
בחזתמו של הבית
הלבן. בתוכה,
מכתב קצר וענייני,
המאשר כי הנשיא
קרא את המכתב
והוא מתייחס
לפנייתה בכבוד
ראש. לא עברו
אלא שלושה
שבועות, ובנאומו
השבועי הצהיר
הנשיא כי מעתה
ואילך הנאום
ישודר ביום אחר,
לא ביום ששי
בערב!

(שמונים לשמרו): בשנת תשנ"ט עמדתי לנסוע לארץ ישראל כדי להשתתף בחתונתו של קרוב משפחה שהתקיימה בתאריך ט"ו מנחם אב. בגלל סיבות שונות הרגשתי עצמי חייב להשתתף בחתונה זו למרות קושי הנסיעה, ועשיתי את כל ההכנות לצאת לדרך.

תוך כדי ההכנות לנסיעה עלה בדעתי רעיון לנסוע דרך עיר בודאפעסט ולעלות על קברי אבות שם, כי באותם ימים בדיוק יחול היארצייט של זקני הגדול הרב הגה"צ ר' יעקב צבי מאנדל זצ"ל, המפורסם יותר בשמו ר' קאפל הערש, שכיחן כרבה הראשון של הקהילה האורתודוקסית בבודאפעסט הנקראת בשם 'קהל יראים', אחר ההתפלגות מן הקהילה הכללית שהיתה כולה רפורמית, והוא היה מייסד הקהילה האורתודוקסית בעיר בודאפעסט. אחר הסתלקותו של זקני זצ"ל מילא את מקומו ברבנות קהילה מפוארת זו הרב הגה"צ ר' חיים סופר זצ"ל בעל המחבר ספר 'מחנה חיים' ועוד ספרים, ולאחריו הרב הגה"צ ר' קאפל רייך זצ"ל.

לפי תכנון תאריך נסיעתי חשבתי שאני יכול להיות בדיוק ביום היארצייט, ו' באב, בעיר בודאפעסט על כן החלטתי לנסוע לארץ הקודש דרך בודאפעסט, כך אזכה להתפלל על ציונו של זקני, כמו גם לפקוד את קבריהם של קרובי משפחה נוספים שלי מן הדורות הקודמים הטמונים בהונגריה וברומניה. יצאתי מארצות הברית ביום ראשון, ה' מנחם אב, והגעתי לעיר בודאפעסט למחרת ביום שני, ו' לחודש, הוא יום היארצייט, שכרתי מכונית ונסעתי לקברו של זקני זצ"ל.

המצבה על הקבר חודשה כמה שנים לפני כן על ידי קרובי משפחה. חצי שנה לפני נסיעתי הגיע לביתי אחד מקרובי שביקר בבית העלמין בבודאפעסט והביא לי תמונות מן הציון. שמתי לב שקופסת הפח שהונחה שם להדלקת הנרות על הקבר נעלמה, כלומר, מישהו חמד אותה. החלטתי באותה שעה שכאשר א"ה אסע פעם להונגריה אקנה קופסה חדשה, כמו כן אקנה דבק מיוחד כדי להדביק קופסה זו למצבה, כך שיהיה קשה להוריד אותה, וכן עשיתי. לפני נסיעתי קניתי פח המיוחד לנרות עם דבק. ואכן כשהגעתי ב' מנחם אב לקבר של זקני הדבקתי את הפח היטב למצבה, הדלקתי מספר נרות והכנסתי אותם אל תוך הקופסא, מתוך הרגשת סיפוק שתיקנתי את המעוות. כך עמדתי שם ליד הציון הקדוש והתחלתי באמירת תהלים.

סיימתי את אמירת התהלים בצירוף התפילות המקובלות. התכוונתי לעזוב את המקום. והחלטתי לבדוק האם קופסת הנרות דבוקה היטב למצבה. באותו רגע שכחתי שבפנים דולקים נרות. בלא לחשוב על כך אחזתי בידי השמאלית את הקופסא ונסיתי לראות אם אפשר לטלטלה ולקרוע אותה מן המצבה. הפח היה חם מאד וידי נכוותה קשה. הכאב היה עצום. ידי התנפחה מיד והיו עליה סימנים של כוויות. אי אפשר לתאר את גודל היסורים.

מיד קראתי בקול רם: זקני הקדוש, רבי יעקב צבי ב"ר שמשון, הלא אתה יודע שאת קופסת הנרות הזאת לא הבאתי לכאן ולא הדבקתי אותה לכבודי כי אם לכבודך. הבאתי אותה למען יוכלו אלו הבאים לפקוד את קברך להדליק נרות לעילוי נשמתך, ועתה אני בדרכים בארץ זרה ועלי לנסוע הלאה לרומניה למספר ימים לבקר בכמה מקומות, לאחר מכן אני צריך לנסוע לארץ ישראל, אני מבקש ממך זקני הקדוש שתפעול בתפילותיך בשמים שתהיה לי רפואה. כך אמרתי בקול רם בלשון אידיש.

ובכל זאת, הגב' ברל שלחה את המכתב. צעד אחד קטן, משהו שבכוחה לעשות. אין לה קשרים, היא לא ראתה מעולם את הבית הלבן, היא אפילו לא מכירה מישהו שפגש פעם את הנשיא... יותר מזה, הרי מועד הנאום נבחר בקפידה בידי צוות מומחים, היעלה על הדעת כי אשה אחת תשנה את ההחלטה המקצועית? ובכל זאת, הגב' ברל שלחה את המכתב, כי זה מה שהיא יכולה לעשות, זה הצעד הקטן שלה - למען קדושת השבת, לבל תחולל בראש חוצות!

חלף שבוע ימים, ולמרבה ההלם וההפתעה, בתיבת הדואר שלה נחתה מעטפה חתומה בחותמו של הבית הלבן. בתוכה, מכתב קצר וענייני, המאשר כי הנשיא קרא את המכתב והוא מתייחס לפנייתה בכובד ראש. לא עברו אלא שלושה שבועות, ובנאומו השבועי הצהיר הנשיא כי מעתה ואילך הנאום ישודר ביום אחר, לא ביום ששי בערב!

לא יאומן כי יסופר! - אין לדעת מדוע מכתבה זכה להתייחסות, למה מישהו קרא אותו, איך הגיע לנשיא, כיצד השפיע על החלטתו, ולמה דחה הנשיא את המלצות המומחים לנאום בליל שבת דווקא - ובחר להיענות לבקשתה. אבל העובדות ברורות: אשה אחת, שנראתה פשוטה ושגרתית, במכתב פשוט וקצר, הצליחה לשנות את מועד נאומו של נשיא ארצות הברית, וזיכתה המוני יהודים להימנע מחילול שבת קבוע!

סיפור מופלא זה, אותו סיפר בנה של הגב' ותואר בגיליון 'מאורות' הדף היומי, הוא אלומת אור בוהקת שמאירה את המשמעות של צעד אחד שיהודי עושה בכיוון הנכון.

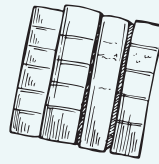
למרות שהצעד נראה חסר סיכוי להשפיע, אף שנראה ששאיפתו של היהודי לא תצא מן הכח אל הפועל, אולם הוא עושה צעד קטן אחד - והמהפכה מתחוללת לה, קורמת עור וגידים, מתבצעת הלכה למעשה!

אחים יקרים! לא משנה איזו מהפכה תבקשו לחולל, בחייכם האישיים, הציבוריים, הקהילתיים. הכל מתחיל בצעד אחד קטן, שגם אם הוא נראה חסר סיכוי, לא משמעותי, אולי זוטור - הוא מסוגל לחולל שינוי כביר, להפוך את העולם, להוביל ליעד הנשוא! הבה לא נפחד, לא נירא ולא ניחת, אנו עושים את שלנו, את הצעד הקטן שלנו, וה' יתברך יהיה בעזרנו!

פניני פרשת השבוע

סיימתי את אמירת התהלים בצירוף התפילות המקובלות. התכוונתי לעזוב את המקום. והחלטתי לבדוק האם קופסת הנרות דבוקה היטב למצבה. באותו רגע שכחתי שבפנים דולקים נרות. בלא לחשוב על כך אחזתי בידי השמאלית את הקופסא ונסיתי לראות אם אפשר לטלטלה ולקרוע אותה מן המצבה. הפח היה חם מאד וידי נכוותה קשה. הכאב היה עצום. ידי התנפחה מיד והיו עליה סימנים של כוויות. אי אפשר לתאר את גודל היסורים.

סיפר הרה"ג רבי משה מאנדל רב דקהל בית מרדכי פלעטבוש

הלכתי לקחת מים לשפוך על ידי כדי לצנן במעט את היד שנכוותה והתנפחה. בלבי חשבתי: יהיה מה שיהיה, אני ממשיך תיכף ומיד לנסוע לדומניה. בכל כוחי ניסיתי להסיח את דעתי מן היד הכואבת. עטפתי אותה במטפחת ומיד יצאתי לדרך, וכשהתחלתי לנסוע נעלמו היסורים.

לאחר נסיעה של שעה בערך נזכרתי בידי שנכוותה, והחלטתי לראות מה מצבה של היד. הסרתי את המטפחת מידי השמאלית ולא ראיתי שום סימן של כוויה כלשהי. מעשה פלא. הייתי כל כך נרגש מכל המעשה עד שהיה נראה לי שטעיתי. בוודאי היתה זו ידי הימנית שנכוותה, התבוננתי גם בידי הימנית והנה גם היא כידו של כל אדם. הסתכלתי שוב בידי השמאלית ולא הבחנתי בשום הבדל בין שתי כפות היד, שום סימן, כאילו לא היו דברים מעולם. עדיין לא הבנתי שהנה תפילתי התקבלה וזכיתי לרפואה שלימה. חשבתי לעצמי שטרדת הדרך ומוחי העייף הן הסיבות שאינני מבחין בסימני הכוויה על ידי. כאשר הגעתי בערב למלון בעיר קלויזנבורג רומניה נחתי מעט והתבוננתי עוד פעם היטב

ביד השמאל, שוב הסתכלתי על יד ימיני, והנה שני הידים שוות לטובה, לא חלמתי חלום, היד בריאה לגמרי. תפילתו של הסבא התקבלה.

לאחר מספר ימים, אחרי מסע על קברי צדיקים וקברי משפחתי, נסעתי לארץ ישראל. נשארתי בארץ ישראל עד אחרי שבת שבע ברכות. ביום ראשון אחרי זה, כלומר שבועיים אחרי שיצאתי לדרכי דרך הונגריה, לאחר ביקורי על קברו של זקני הגדול, נסעתי הביתה לארצות הברית, כאשר הגעתי הביתה בשעה טובה ומוצלחת, ביום ב' בבוקר כ' אב ורציתי ליטול את ידי, ראיתי והנה היד השמאלית נפוחה עם בועות של הכוויה בדיוק כפי שהיתה שבועיים קודם לכן ליד הציון של זקני הגדול בעיר בודאפעסט. נבהלתי כדבעי, כי

לא יכולתי להיזכר אם שוב נגעתי באיזה פח חם שעורר את הכוויה מחדש והפלא הגדול היה שהנפיחות של הכוויה היתה בדיוק באותו מקום ממש שהיתה לפני שבועיים בעיר בודאפעסט.

לאחר מחשבה מרובה הגעתי למסקנה שלא נגעתי בשום דבר חם. פתאום תקפה אותי התרגשות עצומה. הבנתי מיד מה קרה. פשוט בשעה שהתפללתי על ציונו של זקני הגדול זצ"ל הרי בקשתי רפואה משום שאני נמצא בדרכים הרחק מביתי, ותפילתי אכן התקבלה, כל זמן שהייתי בדרכים נעלמה הכוויה כלא היתה, אולם עכשיו שכבר שבתי לביתי חזרה אלי הכוויה, אם כי ב"ה בלי כאבים כי הסכלתי ולא ביקשתי רפואה שלימה סתם אלא רפואה משום שאני בדרך ותפילת מחצה זו עשתה ופעלה במקרה זה את כל המחצה.

כיון שראיתי שהיד רק נפוחה אבל בלי יסורים החלטתי לא להשתמש בשום רפואות ותרופות ואחר ג' או ד' ימים התרפאה היד ב"ה לגמרי.

לאחר נסיעה של שעה בערך נזכרתי בידי שנכוותה, והחלטתי לראות מה מצבה של היד. הסרתי את המטפחת מידי השמאלית ולא ראיתי שום סימן של כוויה כלשהי. מעשה פלא. הייתי כל כך נרגש מכל המעשה עד שהיה לי שטעיתי

בשנת תשס"ג נסעתי ליום היארצייט להשתטח על קבר זקני הרב הגה"צ ר' קאפל הערש זצ"ל בעיר בודאפעסט. ובשבת קודש הייתי במלון בבודאפעסט במקום ששווהם היהודים החרדים, מלון מיוחד שמכשירים לקיץ. מנהל המלון ביקשני לומר תורה בסעודה שלישית. סירבתי היות ואין לי כאן ספרים בדרך ולכן איני יכול לומר תורה. אבל הוא בשלו והפציר בי ואמרתי לו: בל"ג אשתדל הלכתי לחדר במלון המשמש כבית כנסת וחיפשתי ספרים. והגיע לידי חומש עם פירוש אור החיים הקדוש, וחשבתי לעצמי אלמד קטע באור החיים הקדוש ואומר תורה זו בסעודה שלישית.

היה אז פרשת ואתחנן ולמדתי בתחילת הפרשה. בזמן סעודה שלישית כיבדוני לומר תורה אמרתי את האמת שלא היו אתי ספרים והגיע לידי חומש עם פירוש אור החיים הקדוש וזה ממש השגחה פרטית, שכך נאמר בתחילת הפרשה (דברים ג כג): וְאַתְּחַנֵּן אֶל ה' בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר, ופירש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א שאחד מהארבעה תנאים שתהיה תפילתו מפורשת, ולא תהיה סובלת פירוש בלתי הגון. וכמעשה הג"ל שהובא במדרש.

הוספתי ואמרתי היות שהאור החיים הקדוש אומר בשם המדרש שיש לפרש את הבקשה שמבקשים אמרתי להוסיף שבדידי הוה עובדא כאן בבודאפעסט לפני ארבע שנים ליד קבר של זקני הגדול הרב הגה"צ ר' קאפל הערש מאנדל זצ"ל אב"ד קהל ידאים בודאפעסט שהיארצייט שלו חל השבוע, וזה הסיבה שאני נמצא פה שבאתי להשתטח על קברו ביום היארצייט וסיפרתי להם הסיפור של כוויית היד שלי שנכתב לעיל באריכות.

(ספיר ויהלום פר' ואתחנן ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

נתגלגלה ההשגחה ואותו רב נתעכב ולא בא כמה שבועות לבית הסוהר, בפעם הבאה שבא, חיפש את ה' בעל תשובה' הנ"ל ולא מצאו, אמרו לו שהוא יצא מבית הסוהר לפני שבוע, משום מה הגיעה פקודה מגבוה שצריך לשחרר אותו.

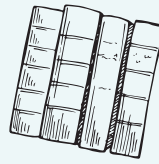
ודבר פלא היה שבועיים לפני שהשתחרר, היה מרבה לספר לחברים שלו בכלא, שעוד מעט הוא אמור לצאת מכאן.

כיון ששמר שתי שבתות, יצא האיש מבית הסוהר. פלא והפלא. אע"פ שבבית המשפט פסקו עליו עוד הרבה שנים, אף שניסו לערער לא עלתה בידם, א"כ איך נתהפך הדבר בין רגע?

יהודי חילוני מארצות הברית ישב בבית הסוהר, וכנודע שיש ארגוני חסד שנכנסים לחזק ולקרב נפשות ישראל היושבים בעמק הבכא. וכך זכה אותו יהודי חילוני להתקרב להשי"ת ולתורתו הק' ע"י השיעורים של אותם הרבנים המחזקים, וקיבל על עצמו ללמוד הלכות שבת ולקיים כל מה שביכולתו. כמו ששמע בשיעור שזה הדבר הכי חשוב לשמור השבת.

ואותו רב היה בא לבקר שם אחת לשבועיים, ולאחר שקירב אותו ליהדות היה מסייע אותו להקדם בלימוד ההלכות, ב"ה יש בימינו ספרים נפלאים באנגלית בהלכות שבת. והביא לו אלו הספרים כדי

הסוהר, בפעם הבאה שבא, חיפש את הבעל תשובה הנ"ל ולא מצא, אמרו לו שהוא יצא מבית הסוהר לפני שבוע, משום מה הגיעה פקודה מגבוה שצריך לשחרר אותו.

ודבר פלא היה ששבועיים לפני שהשתחרר, היה מרבה לספר לחברים שלו בכלא, שעוד מעט הוא אמור לצאת מכאן.

כיון ששמר שתי שבתות, יצא האיש מבית הסוהר. פלא והפלא. אע"פ שבבית המשפט פסקו עליו עוד הרבה שנים, אף שניסו לערער לא עלתה בידם, א"כ איך נתהפך הדבר בין רגע?

מה הנפק"מ לדעת איך היתה הישועה, הקב"ה החליט לגאול אותו, בדרכיו הנפלאים, אבל טבע האדם שרוצה לדעת כיצד נפל הדבר, ובכן, כך היו בפני הדברים: השופט ששפט את היהודי הנ"ל, היה אדם זקן, ובאותה תקופה יצא לפנסיה, ולאחר שיצא החליט שהוא כותב 'ספר זכרונות' ממעברי חייו. וכדוגמא לאחד מהמשפטים הפלאיים יותר שעברו דרכו, בחר [בהשגחה נפלאה] את הסיפור של היהודי הנ"ל שהיה בתיק שלו כמה דברים מעניינים בצדדים וצדי צדדים. וביקש מבית המשפט שישלחו לו את התיק של האיש הזה, כדי לעבור עוד פעם על החקירות מסביב, שיוכל לכתוב המעשה כראוי בספרו עם כל הפרטים.

אבל כיון שהתחיל לקרוא את כל מהלך המשפט, השתומם וראה שעשו אותו עוולה נוראה, ההוכחות לא צודקות, ומשהו פה לא מריח טוב. וכיון שהיה בו נקודה של אמת, הכניס הקב"ה בלבו להתעורר שצריך לתקן את העון שטעה ושפט לו 15 שנה ולא כפי הדין האמיתי.

מה עשה, התקשר לשר המשפטים של אמעריקע, והודה לו שהוא טעה ועשה עוולה לאותו יהודי, ולדעתו צריכים לשחרר אותו [וזה נס בפני עצמו, לשבור גאווה של שופט, שזה הרבה יותר קשה מלבקוע את הים סוף, שבעל גאווה גוי זקן יודה על האמת...]. ואכן הגיעה פקודה כללא, לשלח אותו לחפשי.

סיפור זה סיפר הגאון רבי פסח אליהו פאלק זצ"ל מגייטסהעד שנסתלק לפני כשנה (תש"פ) לעולם שכולו טוב. בספרו מחזה אליהו חלק ב', ששמעו מאחד ששמע מבעל המעשה. שסיפור זה ארע עמו לפני כשנתיים.

(גל קנין תורה - פרשת בלק פ"א)

שיוכל להתקדם בידיעות בהלכות שבת.

באחד הביקורים של אותו רב בתפיסה, מצא את היהודי הנ"ל במצב מאד מרוגש, ושאל אותו מה אתה כ"כ מרוגש? והשיב, שמצא בספר הזה מאמר חז"ל שלא שמע עליו מעולם, 'אלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד גנאליך, ובקוצר או ברוחב דעתו הבין האיש שאין הכוונה לכל ישראל לגבי הגאולה השלימה, אלא שמדובר לכל יהודי בפרטיות, שכל יהודי שישמור שתי שבתות, יגאל בגאולה שלימה, אם גאולה מגלות כללי, ואם גאולה מגלות פרטי.

וזה האיש קיבל בבית משפט פסק שהוא חייב לשבת בכלא 15 שנה, אבל כיון שמצא את המאמר חז"ל הזה, שמח שמחה גדולה, כי הגה הוא מתקדם יותר ויותר בלימוד הלכות שבת, ועוד מעט יזכה לשמור שבת אחת ועוד שבת ותיכף ומיד יגאל וישחררוהו מבית האסורים, וישוב לביתו ולבניו בשמחה.

כ"כ התפעל האיש מהמאמר חז"ל עד שפניו זרחו וקרנו מאושר. אותו הרב הסתפק בדעתו מה ישיב לו, ממה נפשך, אם ילמד הלכות שבת וישמור שתי שבתות ולא ישחררוהו, הרי יהיו לו טענות על חכמינו ז"ל, והרי יהודים כאלה צריכים רחמים גדולים עליהם, שאם יראו שלא נתקיים בהם מאמר חז"ל, שמא יאמרו 'מדהא לא הא נמי לא רח"ל.

ונתיישב הרב להעמידו על האמת, ואמר לו: 'ידידי היקר, אתה טועה, חז"ל דברו על גאולה הכללית של כלל ישראל, שאם כל ישראל ישמרו שני שבתות, נזכה מיד לביאת המשיח, אבל אין כאן הבטחה על יחיד ממש שהוא יגאל'.

אבל אותו האיש שכבר ישב שנים רבות בכלא, אמר לרב בתקיפות: 'יסלח נא מר, כתוב כאן מאמר חז"ל, אנגלית גם אני יודע לקרוא, כתוב כאן שחז"ל הבטיחו גאולה למי שישמור שתי שבתות,

אני לומד כך את דבריהם". ונשאר בתקוותו החזקה באמונה בדברי חז"ל. אותו בעל תשובה בכלא, האמין באמונה תקיפה וחזקה שכונת חז"ל על הגאולה הפרטית, וממילא המשיך הוא על עצמו זה הכח להגיאול ולהשתחרר מהכלא.

באמת שכן מבואר בחידושי הר"ם, ששמירת שתי שבתות גואלת את האדם בפרטיות, אבל אותו בעל תשובה בכלא האמריקאי, לא האמין בכלל שכתוב כך בחידושי הר"ם, אלא שנשמחו נדלקה באמונה חזקה בדברי חז"ל בלי שום ספק כלל. והמשיך את ההשגחה העליונה עליו בפרטיות.

נתגלגלה ההשגחה ואותו רב נתעכב ולא בא כמה שבועות לבית

מה עשה, התקשר
לשר המשפטים של
אמעריקע, והודה לו
שהוא טעה ועשה
עוולה לאותו יהודי,
ולדעתו צריכים
לשחרר אותו ואכן
הגיעה פקודה לכלא,
לשלח אותו לחפשי

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

ישרות
למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים
- הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

יהלומים אלו זקוקים למבין, יש להתייחס אליהם במומחיות עצומה. לדעת האם ללטש כל אחד כמתומן או כריבוע, כנטיף או כאליפסה! מיהר למקומו של העובד, ואבוי, איחר את המועד: כבר היה בעיצומה של עבודתו, מלטש ליטש איחוד כהרגלו...

"מה אתה עושה?! הזדעק בקול מר, "אלו יהלומים גדולים!" גדולים, קטנים, אצלי הכל אותו דבר", הפטיר הפועל והמשיך במלאכתו...

מזעזע. סיפור שאינו יכול להיות. לא בשטח היהלומים. שהרי הכל יודעים שבגדולים ובמבחרים, אין שניים זהים. יש לקבוע בכל אחד מה ייחודיותו, כיצר יפיקו ממנו את המירב. באיזו צורה, באופן פרטני...

וזה נכון, זה סיפור שאינו יכול לקרות, בשטח היהלומים. אבל משום מה קורה הוא בשטח החינוך... שהרי כל ילד, כל נשמה, יהלום זוהר הוא. ואין שני אנשים דומים, אין שתי נשמות זהות. לא מבחינת הכישרונות, לא מבחינת הנטיות, לא מבחינת המידות, לא בשטח האישיות וברמת הבגרות. כל אדם, כל ילד וילדה, עולם מלא בפני עצמו. אז כיצד עוברים הם "ליטוש" זהה, איך מנפיקה המערכת "גודל אחיד"... ואכן, זו חובת ההורים, וזו חובת המחנכים. לעמוד על ייחודיותם של החניכים ולטפחה, להפיק מהם את המירב בתחום המצטיין שלהם.

זהו שהודיעתנו המשנה, שחמישה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי, והיה מונה שבחן:

האחד מצטיין בזכרונו, השני בעמקותו, השלישי בשיפעת חידושי. הרביעי בידאת חטאו והחמישי במידותיו. ודאי שיש להקנות ידע לכולם. יש להרחיב את אופקי כולם, לעדן מידותיהם, לחנכם. אך יחד עם זאת לגלות את הייחודיות שבכל אחד, ולמצות את הכישורים. להתייחס לכל אחד בנפרד כאל יהלום הכתר!

זהו שביקש משה רבינו, שיהיה המנהיג "איש אשר רוח בו", ופירש רש"י: "שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד", ידע לאבחן, מה הלך רוחו, וידע להטיל עליו את התפקיד הנכון, ולהתייחס אליו ביחס הנכון. ואם כך נדרש ממנהיג של אומה שלמה, שיידע להתייחס נכון ובנפרד לכל אחד מבני העם, כמה נדרש הדבר ממורה בכיתה, ושבעתים מהורה. שיידע להתייחס לכל צאצא בנפרד, כנטיית נפשו וייחודיותו.

כמה נוקב הפתגם העממי, שכאשר האגרוף קמוץ נראות כל האצבעות זהות בגודלן. אך כאשר הן נפרשות, מתגלית כל אחת בייחודיותה. כשעומדים לפני כיתה, ולעיתים אף במשפחה, אם מתייחסים אל הקבוצה בכללות, נראים כולם זהים. אך טעות היא. יש לפתוח את האגרוף הקמוץ, ולגלות את הפרט וייחודיותו, להתייחס ולטפח בפרטות!

המגיד משרים הג"ר שלום מאיר וולך שליט"א - וקראת לשבת עונג

לא עברו דקות רבות, והמעביד חזר. העיף עין, והזדעק: "היהלומים, היכן הם!"... היהלומים היקרים, אבני הענק, בעדן שילם הון כה רב. נעלמו ואינם! הכל נשאו ראשיהם, ומירכתי המלטשה נשמע הקול: "אני לקחתי!"

חשכו עיני המעביד: הוא?! מלטש זעיר של יהלומים זעירים! יהלומים אלו זקוקים למבין, יש להתייחס אליהם במומחיות עצומה. לדעת האם ללטש כל אחד כמתומן או כריבוע, כנטיף או כאליפסה! מיהר למקומו של העובד, ואבוי, איחר את המועד: כבר היה בעיצומה של עבודתו, מלטש ליטש איחוד כהרגלו...

"מה אתה עושה?! הזדעק בקול מר, "אלו יהלומים גדולים!"

"גדולים, קטנים, אצלי הכל אותו דבר", הפטיר הפועל והמשיך במלאכתו...

מעשה שיכול היה להיות: בעל מלטשת יהלומים העסיק פועלים רבים, שהתמחו בשטחים שונים. מיהלומים מרהיבי עין, לתכשיטים יקרי ערך, ועד אבק יהלומים לתעשייה. קיבל את הסחורה באמצעות חבר הסינדיקט, ליטש והעביר הלאה. והרווחים נאים, הלוואי על כל היהודים.

יום אחר פקד את לשכתו מתווך ובידו יהלומים גלמיים ענקיים. אמנם יש להשקיע הון בקנייתם, אבל לאחר הליטוש יהיו יקרים שבעתים.

אופקים חדשים נפתחו לפניו. החליט להיכנס לשוק לסחור גם ביהלומי ענק. הניח את החפיסה היקרה על שולחנו, פתחה כשהיתה, ונקרא לרגע החוצה. בדיוק באותו רגע, סיים אחד הפועלים החרוצים את עבודתו בליטוש היהלומים שניתנו לו. יהלומים זעירים כמומחיותו. נטל את התוצר המוגמר ונכנס ללשכת המעביד, לקבל

יהלומים נוספים. ראה שהלשכה ריקה, וראה את החבילה הפתוחה. הניח את היהלומים שבידו על השולחן, נטל את החבילה הפתוחה ושב לסדנתו.

לא עברו דקות רבות, והמעביד חזר. העיף עין, והזדעק: "היהלומים, היכן הם!"... היהלומים היקרים, אבני הענק, בעדן שילם הון כה רב. נעלמו ואינם!

הכל נשאו ראשיהם, ומירכתי המלטשה נשמע הקול: "אני לקחתי!"

חשכו עיני המעביד: הוא?! מלטש זעיר של יהלומים זעירים!

פנינים על הפרשה:

ימי בין המצרים:

בכל חצות לילה השכינה בוכה על צערה בגלות

מצפים לגאולה ואינם שבים בתשובה

והנה בעונות כל ימי ארך הגלות בכל חצות לילה שהשכינה צועקת ומתרעמת על צערה בגלות, כל העולמות מזדעזעים ובוכים וצועקים עמה, והאבות והאמהות והשבטים ומשה רבנו עליו השלום וכל דורו וכל בני ישראל שבאותו עולם, כלם מתחננים ובוכים לפני הקדוש ברוך הוא באותה שעה על צערה של שכינה עד מתי הולכת ומצטערת. וזה הדבר בא להודיע משה רבנו עליו השלום לנשמות העתידות להיות באותו הדור האחרון הרואים בארך הגלות יותר מדאי ואינם שמים לתת על לב מדוע ארך הגלות הזה, והם באמת מאמינים שיבוא מלך המשיח ומקוים תשועתו בכל יום, אבל אינם מתעוררים לעשות תשובה שלמה שעל ידה יבוא, רק אומרים בפיהם 'כי לישועתך קוינו כל היום', והעקר חסר מהם שהיא התשובה:

אין נכון לצפות לגאולה בלא תשובה

ואפשר כי לזה נתכון הנביא עליו השלום שאמר (הושע יא ז) 'ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראהו יחד לא ירומם', דלכאורה 'אל על יקראהו אין לה הבנה. אמנם לפי האמור יבוא על נכון, שאומר 'ועמי תלואים', הינו עיניהם תלויים ומקוים מתי אגאלם מן הגלות ואשיבם לארצם כבראשונה, ואומרים בפיהם 'כי לישועתך קוינו כל היום', אבל אין בפיהם נכונה, כי הגאולה תלויה בתשובה, כמו שנאמר (ירמיה ג כב) 'שובו בנים שובבים ארפה משובתיכם', כי אינם נגאלים בלי תשובה (סנהדרין צז:). וזהו שאומר 'ועמי תלואים למשובתי', כמו שאומרים שמקוים שאשיבם למקומם, אבל משליכים הדבר עלי, שאומרים שתשועה זו תלויה ביד השם, שהוא ירחם עלינו ויפדנו מתוך הגלות, וזהו 'ואל על יקראהו', ו'אל על' תרי מלי ניהו, דהינו פעם אומרים 'אל ה' תלויות עינינו שיגאלנו מן הגלות הזה, וזהו מלת 'ואל', ופעם אומרים 'על ה' מטל העל של הגלות הזה, כמו (תהלים נה כג) 'השלך על ה' יהבך', ואין האמת כן, שהעקר הוא שיעשו תשובה. והדבר הזה שהוא התשובה שבה תלויה הגאולה אינם מתעצבים ומסכימים יחד לעשותה, וזהו 'יחד לא ירומם', דהינו אינם מסכימים יחד לעשות התרוממות שבה יגאלו, והיא התשובה כאמור, וזהו 'יחד לא ירומם' לעשות תשובה:

(מחשוף הלבן פרשת נצבים)

סיבת אריכות הגלות

חכלילי עינים מין ולבן שנים מחלב (בראשית מט יב). הכונה בזה, דבא להוכיח את ישראל, דמי מאריך הגלות הם בעונותיהם, שאינם רוצים לשוב בתשובה, שהיה להם לדעת דסבת אריכות הגלות הם העונות, דמאחר שהם בצער הגלות בין הגוים, זה רודה זה מרדה וזה עושה בעברת זדון, היה להם להתבונן ולא יוסיפו לחטא, כדי שישוּב ה' מחרון אפו ויגאלם מיד. אבל בעונותיהם הרבים מאחר שהם בצרת הגלות ואפלו הכי מחזיקים ברשעים, בזה מוסיפים חרון אף לפניו יתברך ומאריך הגלות, שאם עשו תשובה בלב נשבר, מיד היו נגאלים בלי שום עכבה, כמו שכתוב (מלאכי ג ז) 'שובו אלי ואשובה אליכם', דהינו דכשתשובו אלי מיד גם אני אשובה אליכם בלי שום עכבה: וזהו שאמר חכלילי עינים מין, דהינו אפלו אתם רואים שהקדוש ברוך הוא מלא דין עליכם עד שענינו אדמים בחרון אף עליכם, מכל מקום אם תשובו

עצות וסגולות:

מידת הענוה (ג')

ילמד על מידת הענוה, ממושה רבינו ואברהם אבינו

הרוצה להתנהג במדת הענוה יראה אברהם אבינו עליו השלום ומשה רבנו עליו השלום עד היכן הגיעה ענותנותן (חולין פט. א.) ומהם ילמד. (פיתוחי חותם שם)

העניו מוזהר גם לעושים לו רעה

בא ללמד המדות שצריך להתנהג בהם הענו. צריך אפלו מי שעשה לו רעה, לא יעשה לו מדה כנגד מדה, רק מוחל על עלבונו ועובר על מדותיו. ועוד צריך שיהיה שפל רוח בפני כל אדם, קטן וגדול. ומי יביאנו לידי ענוה זו, יזכר כי סופו להיות רמה ותולעה ואיך ירום לבבו, וכמו שאמר התנא (אבות פ"ד מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח בפני כל אדם שתקנות אנוש רמה, דקדק ואמר 'בפני כל אדם', לומר אפלו פחות שבפחותים הוי שפל רוח בפניו.

(פיתוחי חותם פרשת נח, ד"ה ויקטן ילד)

העניו מונע את מושביו מלשבחו

כתבו בעלי המוסר, דהענו השלם במדותיו וחסידותו, כשמשבחים אותו ומזכירים מעשיו הטובים לפניו, אומר להם שתקו, הם כי לא להזכיר, כי אין אתם יודעים כמה רעות יש בידי, ואלו הייתם יודעים אותם תדעו פחיתות ערכי לפני המקום, לכן די לכם מקול שבחי.

(פיתוחי חותם שם)

התורה מתקיימת רק באדם שפל

מי ימצא רצה לומר דהרופה לזכות בה ירדף מדת הענוה, ויהיה קורא על עצמו 'מי אנכי', דהתורה נמשלה למים (תענית ז.), וכמו שהמים אינם רודפים רק מקום השפל, כך התורה אינה מתקיימת רק באדם השפל.

(דורש טוב, דרוש ט' לנפטרים)

עיקר היראה באמצעות ענוה

עקר קיום התורה וחכמתה ביד האדם הוא שתהיה בו מדת השפלות והענוה, כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ג מ"ט) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, ועקר יסוד היראה היא הענוה, כמו שנאמר (משלי כב ד) 'עקב ענוה יראת ה'', דמי שאין בו ענוה בטלה יראתו ובטלה חכמתו, לכן עקר קיום היראה והחכמה היא הענוה. (מעגלי צדק, אות צ', ד"ה צעיר אנכי)

אחד ומיוחד מאחיו, לפי שהקדוש ברוך הוא קרא לישראל אחים, שנאמר (תהלים קכב ח) 'למען אחי ורעי', וכיון שהקדוש ברוך הוא וישראל נקראים אחים, המיוחד שבאחים הוא הקדוש ברוך הוא. לפיכך אמר אחד מאחיו הוא הקדוש ברוך הוא המיוחד שבאחים יגאלנו, ודהינו, שיראה הקדוש ברוך הוא למען שמו, שאין השם שלם בעוד ישראל בגלות, ויקרב הגאולה:

הטעמים הנוספים לגאולה

זאת ועוד, או דדו אותיות 'דוד', דהינו שיראה הקדוש ברוך הוא בצער דוד המלך עליו השלום, שהוא רגל רביעית לכסא וחסד היום בגלות, יראה הקדוש ברוך הוא בצער ויקרב הגאולה. או בן דוד, הוא 'בן דוד' שהוא משיח, יראה הקדוש ברוך הוא בצער ויכבדנו, ויקרב הגאולה. או משאר בשרו, שאר ראשי תבות שכינת אל רם, דהינו שיראה הקדוש ברוך הוא לצער השכינה. אי נמי, רומז על הצדיקים שמצטערים הרבה על צער השכינה ומשימים עצמם כשירים, ועל זה מסים ממשפחתו, כלומר, אותם הצדיקים שמשימים עצמם כשירים והם ממשפחת עם ישראל, גם הם סבה לקרב הגאולה. או גדולה מכלם השינה ידו ונגאל, דהינו נתעורר העם הזה בתשובה, שזו היא השגת יד, ונגאל:

ה' ברחמי הרבים יעשה למען שמו, ויקרב ביאת משיחנו בקרוב, בעגלא ובזמן קריב, אמן כן יהי רצון:

(פיתוחי חותם פרשת בהר)

צער בני ישראל על הגלות

למה נמות לעיניך גם אנחנו גם אדמתנו קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה ותן זרע ונחיה ולא נמות והאדמה לא תשם (בראשית מז יט). אפשר לרמז, דעת בני ישראל נתארך עליהם על הגלות וקצו בחייהם, ומצטערים ומתאוננים על צערם שבין האמות, ומצטערים גם כן על צער ארצנו הקדושה ועל בית מקדשנו ותפארתנו עד מתי הם שוממים, ובטלה עבודה ובטלה תורה, ושואלים ומבקשים מאת הקדוש ברוך הוא שישוב ירחמנו, וישיב העבודה למקומה והתורה על מכונה. וזהו שאמר למה נמות לעיניך, ישראל אומרים להקדוש ברוך הוא בגלותם ובצערם, רבוננו של עולם, למה נמות לעיניך בגלות, גם אנחנו גם אדמתנו שהיא ארץ הקדושה. קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם, דהינו, פדנו וקנה אותנו בשביל שנעסק בתורה שנקראת 'לחם' באדמתנו שהיא קדושה, ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעון הבורא יתברך, שנהיה עוסקים בתורה ומקריבים קרבנות באדמתנו. ותן זרע, דהינו שלח לנו מלך המשיח שהוא זרע דוד המלך עליו השלום שנאמר בו (תהלים פט לו) 'זרעו לעולם יהיה', וכזה ונחיה, נכנס בקדושה שהיא חיים, ולא נמות, ולא נשאר בסטרא אחרא הנקראת סטרא דמותא, והאדמה שהיא ארצנו הקדושה, לא תשם, לא תשאר שממה:

יהי רצון מלפניו שיראה בעיניו ויחיש גאולתנו, אמן כן יהי רצון: (פיתוחי חותם פרשת ויגש)

בלב נשבר ותלבנו עצמכם ותתפללו לפניו ותבקשו ממנו מחילה וסליחה, מיד העינים שלו יתברך שהיו אדמים כיון מצד הדין, מיד יחזרו זכים ולבנים יותר מן החלב מצד החסד והרחמים, שיתמלא עליכם רחמים וגאל אתכם מיד. וזהו שאמר ולבן שנים מחלב, דהינו לבון וטהרת לבבכם ופיכם, זה גורם שעיניו יתברך יחזרו זכים יותר מחלב, ויתמלא עליכם חסד ורחמים:

(מחשוף הלבן פרשת ויחי)

אל תייאש מהגאולה

אחרי גמפר גאולה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו או דדו או בן דדו יגאלנו וג' (ויקרא כה מח-מט). אפשר לרמז, דאלה הפסוקים רומזים על ארץ הגלות, שלא יקוצו בני ישראל בארץ הגלות ולא יתיאשו מן הגאולה חס ושלום (סנהדרין צז:), כי הקדוש ברוך הוא אמת ודבריו אמת, ולא יפר את בריתו שהבטיחם לפדותם. ומכמה אנפי יש בטחון לגאולתנו: חדא, דיעשה הקדוש ברוך הוא למען שמו הגדול המחלל בגוים, כמו שכתוב (יהושע ז ט) 'זמה תעשה לשמך הגדול, משום דאין השם שלם עד שיבוא משיח צדקנו, וכמו שכתוב (ישעיה מח יא) 'למעני למעני אעשה', וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קטו א) 'לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד'. ועוד, אמרו חכמים (מדרש תנחומא כי תצא יא), אין הכסא שלם עד שיבוא משיח צדקנו, שנאמר (שמות יז טז) 'כי יד על פס יה'. והכסא יש לו ארבע רגלים, שלש הם אבות העולם, והרביעית היא דוד המלך עליו השלום, והחסד הוא של דוד המלך עליו השלום.

ואפשר, דלזה נרמז בנביא (מלכים ב' יט לד) 'וגנתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי'. ועל זה גם כן נאמר (עמוס ט יא) 'אקים את סכת דויד הנפלת'. והאל יראה ברחמי צער דוד המלך עליו השלום, ויקרב קץ גאולתנו. זאת ועוד, יראה הקדוש ברוך הוא בצרת מלך המשיח, דמצטער ביסורין בשביל עונות בני ישראל באותו עולם (סנהדרין צג:). ועוד, יראה הקדוש ברוך הוא בצער השכינה, שהיא בצער גדול יותר מדי. זאת ועוד, אם יש צדיקים בדור שמוסרים עצמם על צער השכינה, ואינם מחזיקים טובה לעצמם, המשימים עצמם כשירים. זאת ועוד, אם נתעוררו ישראל ועשו תשובה (יומא פו. סנהדרין צז:):

ישראל יגאלו אף שגאולה להפך

וזהו כונת הפסוקים: אחרי גמפר גאולה תהיה לו, מדבר על קהל ישראל ואומר, אף על פי שאתה רואה עם ישראל גמפר בגלות ונתארך הרבה זמן הגאולה, אל תתיאש מן הרחמים כי סוף סוף גאולה תהיה לו. והנה גמפר במלוי גימטריא 'עמי קהל ישראל', לרמז דעל גלות ישראל מדבר:

הקב"ה יגאלם למען שמו

ומנחם אותם ומדבר על לבם שכמה דברים יש שהם סבה לגאולה. הראשונה, אחד מאחיו יגאלנו, אחד הוא הקדוש ברוך הוא שהוא

לנסוע באמבולנס של הצלה בשבת על ידי נכרי

בגמ': ואין עושין דברים הללו לא על ידי נכרים ולא על ידי כותיים אלא על ידי גדולי ישראל (יומא פד, ב).

בגמרא מבואר שבענינים של פיקוח נפש להצלת אדם בשבת, אין לעשות את הדברים הללו לא על ידי נכרים ולא על ידי כותיים אלא על ידי גדולי ישראל.

ובטעם הדבר כתב הרמב"ם (שבת פ"ב ה"ג) שהוא כדי שלא תהיה השבת קלה בעיניהם שייסברו שיש איסור בעשיית מלאכה לצורך פיקוח נפש ואומרים להם לעשותה. והר"ן (ד: ד"ה ואין) ביאר הטעם, שחוששים שמא יאמרו הרואים שבקושי התירו פיקוח נפש ואין מתירים אותו לכתחילה על ידי המחוייבים במצוות אלא רק על ידי נכרים וכדומה, ויש לחוש שמא יבוא הדבר שכשלא ימצאו נכרי וקטנים לא ירצו לחלל את השבת על ידי גדולי ישראל, ולכן אמרו שתמיד יחללו את השבת לצורך פיקוח נפש על ידי ישראלים גדולים.

והרמ"ך (בהגהותיו לרמב"ם שם) כתב טעם אחר, שכיון שהנכרים אינם זריזים חוששים שמא יבואו לפשוט בהצלה ולא יצילו כראוי. ונפקא מינה בין הטעמים במקום שידוע שהנכרי יהיה זריז בהצלה כמו הישראל, שלטעמו של הר"ן יש לחוש גם באופן זה שמא יאמרו הרואים שאין להתיר פיקוח נפש על ידי ישראל, ולכן גם באופן זה יש לעשות על ידי ישראל דווקא. וכן כתב הט"ז (או"ח סי' שכח סק"ה).

ישראל, ועל ידי זה יבואו למכשול בעתיד שכשלא ימצאו נכרי לא יסעו לבית החולים גם על ידי ישראל, וכחשש שבסוגייתנו, שאין לחוש לזה, כיון שהרי יהודי מצטרף לנסיעה ומטפל בחולה בענינים שיש בהם חילול שבת, ואם כן הכל רואים שמוותר לחלל שבת על ידי ישראל לצורך פיקוח נפש, ולא יבואו לידי טעות כזו.

אך שוב כתב (או"ח ה סי' כה), שנודע לו אחר כך שהנכרים גם אינם נוסעים מהר כל כך כמו היהודים, ולכן התחילו להנהיג שהיהודי יסיע את האמבולנס בדרך לבית החולים, והיו מצרפים לנסיעה נכרי כדי שהוא יטפל בהחניית האמבולנס ובהחזרתו בחזרה. ומכל מקום בארצות הברית נמצא שגם בזה יש חסרון, כיון שיש פעולות הצלה דחופה שיכולים לעשות באמבולנס ועל פי החוק שם אסור לעשות אותם, ואם יצרפו נכרי לנסיעה לא יוכלו לעשות את פעולות הצלה הללו מחשש שמא הנכרי ילשין עליהם, ולכן עדיף שלא לצרף נכרי לנסיעה ולעשות את הכל על ידי ישראל (וראה עוד שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' עד).

קביעת רגע המוות ודין מוות מוחי

בגמ': דעיקר חיותא באפיה הוא דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו (יומא פה, א).

בשנת תקל"ב גזר הדוכס ממקלנבורג על כל אנשי מדינת שווערין שלא יקברו את המתים מיד אחר מותם, אלא ימתינו ג' ימים אחר המיתה כדי לברר בהחלט שהמת מת לגמרי ולא נשארה בו חיות, ושלא יקברו אלא כשיש סימני מיתה מובהקים של עיכול הבשר וכתמי מוות על הגוף.

גדולי ישראל שבאותו הדור התמרמרו על גזירה זו וראו בה פגיעה בכבוד המת שצריך להלינו זמן רב כל כך עד הקבורה. אחד מגדולי המשכילים של אותו דור תמך בגזירת הדוכס (המאסף, אדר תקמ"ה, ונעתק בבכורי העתים תקפ"ג עמ' 28), והציע שיעשו מערה ליד בית הכנסת ובה ישוהו את הנפטרים ג' ימים אחר מותם לפני שיקברום. והיעב"ץ כתב תשובה ארוכה לדחות טענותיו של אותו משכיל, ודחה כל ראיותיו שכתב להצדקת הלנת המת. וכן

והוסיף שיש גם לחשוש שלא יעשה הנכרי בזריזות כל כך. אך לפי טעמו של הרמ"ך שחוששים שמא הנכרים אינם זריזים, אם כן במקום שהנכרי גם כן זריז בהצלה כמו הישראל יכולים להעדיף אותו, וכן כתב הרמ"א (שם סי' ב). ולהלכה נקטו הפוסקים כדעת הט"ז שגם אם יכולים לעשות על ידי נכרי בלי שום איחור אף על פי כן צריך לעשות על ידי ישראל (ערוך השלחן שם סי' וס"ז, משנ"ב שם סי' לז, אגרות משה או"ח ה סי' כה).

ודנו הפוסקים בהסעת אמבולנס של הצלה, אם גם בזה צריך להעדיף שההסעה תיעשה על ידי ישראל דווקא, או שמא אין צריך להעדיף ישראל אלא בעניני הרפואה שעושה הרופא בגופו של החולה, אבל בהסעתו לבית חולים אין להעדיף ישראל ויש להעדיף שיעשה על ידי נכרי.

ובשו"ת אגרות משה (או"ח ד סי' פ) כתב שבאמת בענין ההסעה יש להעדיף נכרי, כיון שאינו ענין ההצלה ממש, וכל נכרים כישראלים ענינם הוא להגיע במהירות האפשרית לבית החולים, ואין בזה עדיפות לישראל על נכרי, ולכן אם יכולים למצוא נכרי בלי שום שיהוי עדיף שהוא ינהיג את האמבולנס. ובפרט שבהחניית הרכב יש ענינים שאינם קשורים לפיקוח נפש, ואם יהיה יהודי ישהה מעט כדי לחשוב איך להחנות במיעוט חילול שבת, ויבא על ידי זה לשיהוי החולה. ולכן עדיף להנהיג את האמבולנס ע"י נכרי. ואין לחוש שמא יאמרו הטועים שהסיבה שלוקחים ע"י נכרי היא כיון שאסור להסיע את האמבולנס על ידי

אין דינם בגיהנם כרשעים כיון ששובו, כי אולי ישובו גם אלו שהחטיאו, וגם בגן עדן לא באו כי תשובתם אינה מקובלת עדיין, לכן נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם, מקום מיוחד, וישבו שם עד שתתברר תשובתם של אלו אשר החטיאו, וק"ל.

כתב סופר – פר' פנחס

גרמא במחיקת השם

בגמ': הרי שהיה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת נזמנה לו טבילת מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף (יומא פה, א).

בגרמא הובאה מחלוקת רבי יוסי ורבנן במי שהיה שם כתוב על בשרו, שרבנן סוברים שהרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת, ואם נזמנה לו טבילת מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל. ורבי יוסי סובר שיורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף.

ונחלקו הראשונים בטעם איסור הרחיצה כששם על בשרו, רש"י פירש שהוא משום החשש שמא ימחק את השם על ידי המים שטובל בהם, אבל בגמ' (שבת קכ:) מבואר שהטעם שאסור לטבול כששם על בשרו הוא משום שלא יעמוד בפני השם ערום, וכן הקשו בתוספות ישנים ותוס' הרא"ש (בסוגייתנו) על רש"י שפירש האיסור משום מחיקת השם. ולכן נקטו הם והרמב"ם (יסודי התורה פ"ו ה"ו) שאין האיסור אלא משום שעומד בפני השם ערום, אבל משום מחיקת השם אין איסור. והטעם שאין איסור משום מחיקת השם ביאר בשו"ת רדב"ז (ח"ה ס' מז), כיון שהרי אינו מוחק בידים אלא ממילא הוא נמחק על ידי המים, ולכן בטבילת מצוה שאין שם אלא גרמא בעלמא מותר.

ובשו"ת נודע ביהודה (תנינא או"ח סימן יז) נשאל בן המחבר אודות בן כפר שייחד בביתו חדר א' לבית הכנסת לבני הכפר להתפלל שם במנין עשרה עם המתאספים לשם מכפרים הסמוכים, ושרטו וכתבו על הכתלים כמה תחינות ובקשות כדרך בתי כנסיות, ואחר ששבק חיים לכל ישראל מכר בנו כל הבית לאיש אחר, ושאל הלוקח אם מותר לעשות מהחדר הזה בית יין שרף

בקשתו לפניו שיזכה לזכור תלמודו, השיב לו שישב בתשובה אל אבינו שבשמים, והרי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (יומא פו.). ועי"ז יקיים בך "ואין שכחה לפני כסא כבודך" (הובא ברמתיים צופים על תנ"ך פ"ה אות פה).

שיעור זמן כדי אכילה פרס

בגמ': וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם (יומא פז, א). ובגין קרח לא מתו (פר' פנחס כו, יא). פירש רש"י אף הם היו באותו עצה והרהרו בתשובה לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם.

וצריך להבין מאי ענין שנתבצר להם מקום גבוה בגיהנם. וי"ל דהנה אמרו חז"ל "כל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה, שלא יהיה הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם". והנה גם אם ישוב בתשובה על שעבר מ"מ ע"י שהחטיא אחרים אין תשובתו מקובלת עד שישבו גם הם, ותשובתו תלויה ועומדת.

וי"ל לפי זה שקרח ובניו ועדתו שעמדו נגד משה והחטיאו גם אחרים ומשכו אחריהם, הגם שבני קרח עשו תשובה מ"מ לא הועילה כיון שהחטיאו אחרים ותשובתם תלויה עד שישבו גם אלו אשר החטיאו ואם גם שהיה רצונם שגם האחרים ישובו מ"מ זה לא היה בידם ותשובתם שעשו בפועל לא היתה רצויה ומתלי תלי וקאי, וכי כן

הרב יהודה לייב מרגליות דחה את הסברות לדחיית קביעת זמן המיתה (שאלת חכם עמ' כ).

מכל מקום במדינות שונות אסרו על פי החוק לקבור את המתים מיד, ובזמנו של החתם סופר, בשנת תקצ"ז, כבר הורגלו בכך בני אותם מדינות עד שחשבו שהוא מדין תורה להשהות את המת עד שיהיה ודאי שכבר מת (שו"ת חתם סופר יו"ד סי' שלח). ומחמת כן דן החתם סופר בתשובתו באריכות לקבוע את הזמן בו נחשב האדם למת, ומברר שם שקביעת המיתה נעשית על פי ג' סימנים, הסימן הראשון והמובהק הוא הפסקת הנשימה, והוא מיוסד על המבואר בסוגייתנו שמי שנפל עליו גל ואין יודעים אם הוא חי ומותר לפקח עליו את הגל בשבת וי"כ או שכבר מת, בודקים בחוטמו אם הוא נושם, ולפי זה קובעים אם הוא חי או מת; והסימנים הנוספים שקבע ובידר החתם סופר הם חוסר דופק וחוסר תנועה.

ודנו פוסקי זמנינו בדין מוות מוחי שבו כבר אין נשימה וגזע המוח אף הוא מת אך הדופק והלב עדיין פועלים, אם נחשב האדם למת או לא. ודעת רוב הפוסקים שהעיקר תלוי בנשימה ולא בדופק, וכמו שמוכח מסוגייתנו שהכל נקבע לפי הנשימה שבאף (אגרות משה יו"ד ג' סי' קלב), וגם החתם סופר לא נתן את הסימנים הנוספים אלא על מנת לברר ולקבוע אם הפסקת הנשימה היא סופית או שיש לחוש שמא יחזור הלה לנשום, אבל קביעת המוות אינה תלויה אלא בהפסקת הנשימה המוחלטת. וכן כתב בחכמת אדם (כלל קנא ס"ח) שמניחים נוצה על נחיריו, ואם אינה זזה בידוע שאינו נושם ושהוא מת.

אך דעת הגר"ש ואזנר (שבט הלוי ח"ז סי' רלה, וח"ח סי' סז) ועוד פוסקים, שדופק הלב אף הוא סימן עיקרי בקביעת רגע המוות, ואם יש עדיין דופק נחשב האדם לחי אף אם מוחו מת ונשימתו פסקה.

כגולה נפלאה לזיכרון

בגמ': גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (יומא פו, א).

מסופר, שפעם נכנס אחד אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל ושטח

הנדחת [דלשריפה קיימא]. ושל זקן העשוי לכבודו, לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה פסולה [לתכריכי מיתה הואיל ולא להילוכא עביד לאו נעל הוא] אמר ליה רבינא לרב אשי מאי שנא זקן העשוי לכבודו דלאו להילוכא עביד, דבי דינא נמי לאו להילוכא עביד [דבי דינא נמי סנדל שהיה לבי"ד ומיוחד לחליצה ולא להילוך. רש"י]. אמר ליה אילו מסגי ביה שלוחא דבי דינא מי קפיד עליה בי דינא.

הרי שאע"פ שסנדל דבי דינא לא עשוי להילוך, בכל זאת מאחר ולא קפיד עליה בי דינא נחשב הנעל כעשוי להילוכא, כך יתכן גם בענייננו, מאחר ובעל הסוכה לא יקפיד אם משהו יאכל בסוכתו, נחשבת הסוכה למסוככת לשם מצוה ולשם צל [ולא דומה לחבילי קש שהניחם על הסוכה, דלא הניחו שם כי אם לייבש ולא לשם סוכה, משא"כ סוכת התערוכה או ההדגמה שנעשתה לשם צורת הסוכה שתהיה מסוככת אך לא לשם צל, בזה מהני מה שיש רשות לשליח בי"ד לישב בה למטרת צל או מצוה להכשירה], עכ"ד דברי גיסי.

ונראה דלשיטת השו"ע הרב והחלקת יואב דסוכה העשויה לשתי כוונות הסוכה פסולה, הכא נמי הסוכה פסולה, ויש לחלק בין נעל לבין סוכה, דנעל של חליצה לא צריך שיעשה לשמה לשם הילוך, אלא שאם עומד לא לשם הילוך, בטל שם נעל ממנו, ואם עומד לשתי כוונות הנעל כשרה, ולכן מספיק שבית דין לא יקפיד על שליח בי"ד שיהלך בו כדי שלא יתבטל שם נעל ממנו, אבל אין פסוק שהנעל צריך לקבל שם של נעל העומד להילוך, משא"כ בסוכה שנאמר בה, חג הסוכות תעשה, כלומר תעשה לשם סוכה להגן תחת צילה, ואם עשה לשתי כוונות הסוכה פסולה.

ועוד נראה דאפילו לשיטת הרא"ש דסבירא ליה דסוכה העשויה לשם מטר הסוכה כשרה, יתכן דדוקא כשעשויה לשם מטר בלבד כיון דכתיב 'וסוכה תהיה לצל יומם מחורב, ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר', אבל אם עשאה לשם לצל ולשם כוונה אחרת, כגון לשם בית או לשם מוזיאון, יתכן דידודה הרא"ש דהסוכה פסולה.

מאסקמוסים, בית הודי בנקיק, אהל בדואי, ולהבדיל סוכה יהודית, סוכה זו לא סוככה לשם צל כי אם לשם תערוכה והצגה ולא למדור ולצל, וא"כ אולי היא פסולה מדאורייתא ודמיה למבואר בסוכה יב ע"א חבילי קש וחבילי עצים אין מסככין בהם, ופרש"י שם פעמים שאדם בא מן השדה וחבילתו על כתפו ומעלה ותו... וזה שנשכך שם שלא לשם סכך אפילו לצל [פירוש לא לשם מצות סוכה ואף לא לשם צל, כי אם לייבוש], וכך גם בענייננו, הסכך לא לשם סיכוך הונח שם, אלא לשם תערוכה והצגה או שמא הוי סו"ס סוכה טובה ונבנתה לשם סוכה?

דבר דומה מצינו בסוחר סוכות לנצח המציגים דוגמא של סוכה מסוככת, כדי שהלקוחות יראו כיצד נראית סוכה לנצח, הסיכוך בסוכה זו לא נעשה לשם צל ולא לשם מצוה, כי אם לשם מסחר, ולכאורה היא פסולה לשיבת סוכה מדאורייתא. ואם הסוחר השאיר אותה עד החג, היושב בה לא יקיים מצות ישיבת סוכה, אא"כ יסתור את הסכך ויניחנה לשם מצות סוכה או לשם צל?

כתב על כך בספר חשוקי חמד: הצעת את הדברים לפני גיסי הגר"ח קנייבסקי שליט"א, והשיב לי שיש מקום לומר שהסוכה כשרה, וזאת על סמך הנאמר ביבמות (דף קד ע"ב) "סנדל של עיר

וגם מקוה לטבול בו. ודן שם גם בדין מחיקת התפילות הכתובות והחקוקות על הכתלים אם יש בזה משום איסור מחיקת השם על ידי גרמא, וצידד ללמוד מכאן שגרמא במחיקת השם מותרת. אך מסקנתו היא שרק לצורך טבילת מצוה הותרה מחיקת השם על ידי גרמא, אבל שלא לצורך מצוה יש איסור במחיקת השם בכל גווני, ולכן אסור למחוק את התפילות עם השמות הכתובים על הקירות שלא לצורך מצוה. וכן כתב בחזון איש (ידים ס"ח ס"ק יז) דדווקא בטבילת מצוה, אין איסור משום מחיקת השם אבל ברחיצת רשות יש איסור מטעם מחיקת השם. וכן מתבאר גם מלשון תשובת הרדב"ז (שם).

דעת הספר חסידים (ס"ח תתקי) והתשב"ץ (ח"א ס"ב) שגם בגרמא וגם לצורך מצוה יש איסור במחיקת השם, וכתב בספר חסידים שלא ישם אדם ספרים אצל מיני מאכל כדי שהעכברים הבאים לאכול ממיני המאכל לא יאכלו אגב כך גם את הספרים, ונאמר (דברים יב ד) 'לא תעשון כן לה' אלהיכם' שאסור לגרום שימחק השם. ומה שהותר כאן לרחוץ ולמחוק את השם ע"י גרמא, ביאר התשב"ץ שהוא דווקא בשם הכתוב על בשרו שבלאו הכי היה עתיד להימחק במשך הזמן על ידי הזיעה.

ובשו"ת דובב מישורים (ח"א ס"ז צט וקד) הוכיח מדברי הרשב"א (שבת שם), שמה שהתירו בסוגייתנו מחיקת השם ברחיצה הוא רק כיון שאין המחיקה ודאית ויתכן שלא ימחקו המים את השם, ובאופן זה שאין המחיקה ודאית אין איסור במחיקה על ידי גרמא, אבל במקום שהמחיקה ודאית אסור בכל גווני אף על ידי גרמא (וע"ע חזו"א שם ושו"ת בית זבול ח"ב ס"ה וכתבי קה"י החדשים לז-מ).

סוכה שהקימו סוחרים ל"דוגמא" האם כשרה למצוה

בגמ': ורבי זירא, אם כן לימא קרא וחפה תהיה לצל יומם, ומאי וסכה תהיה לצל יומם, שמעת מינה תרתי (סוכה ב, ב). היתה פעם בחו"ל תערוכה של מבנים מארצות שונות, כגון, בית מקרא

הגה"צ רבי שאול משה זילברמן זצ"ל אב"ד וירשוב כ"ג תמוז תרצ"ט

שלמד הרבה משניות. ואני חשבתי שכונתו של האדמו"ר הוא שעל ידי זה זכה שילמד עמו המגיד כידוע, הוסיף השפת אמת ואמר: כונתי לגדלות בנגלה.

נתגלה לי בחלום הלילה

סיפר הגאון רבי מרדכי גנוט שליט"א בעל הלוח הפופולארי "דבר בעתו", בליל שב"ק פר' לך לך בשנת תשס"ד, חלם בחלום הלילה שהוא נכנס להיכל אחד וראה שיושבים שם שלוש גדולי עולם שהיארצייט שלהם בסמיכות זה לזה (חודש חשוון ותחילת כסלו) הלא המה: הגאון גאב"ד טשעבין, מרן רבי איסר זלמן מלצר, ומרן החזון איש זצ"ל.

וביקשו ממנו שיגיד להם דבר חידוש, מספר הגר"מ – מרוב תדהמה והלם ניסיתי להיזכר באיזה קושיא מהגרעק"א וכדו', אך הם ביקשו ממנו שיגיד דבר חידוש משלי. ביקשתי מה' שיעזור לי ובאותו רגע נצנצה במוחי פשט נפלא במאמרם ז"ל (תענית ט.) עשר תעשר בשביל שתתעשר, וכה אמרתי בפניהם: י"ל, 'שביל' הוא מלשון שביל ודרך, דהיינו שיתן את המעשר בשמחה והנאה, באותו דרך ושביל שעושה פעולות שמביאים לו עשירות שעושה זאת בשמחה והנאה. וקילסוהו, ואז נתעוררתי משנתי, וראיתי והנה חלום.

כאמור היה זה בליל שב"ק פר' לך לך, כעבור שבוע נזדמן לי לעיין בספר פרדס שאול להגרש"מ מויערשוב זצ"ל (זכה להסתופף בצל הרה"ק השפת אמת מגור ז"ע) בפרשת ראה בפסוק זה, שפירש ממש את אותו פירוש שאמרתי בחלום, ומסיים על זה בספר הנ"ל בסוגריים בזה"ל: "ונתגלה לי בחלום הלילה" עכ"ד. מפי הרב גנוט – בעל לוח דבר בעתו

הגה"צ רבי רבי שאול משה זילברמן נולד ט"ו באלול שנת תר"י לאביו הגאון רבי יצחק אייזיק אלימלך זילברמן, מחסידי קוצק.

בשנת תרכ"ו בערך, נסע ללמוד בקרושנוביץ אצל ראש הישיבה הגה"ק בעל האבני נזר ז"ע.

בשנת תרכ"ח נישא לבתו של רבי אברהם מיכאל טונדובסקי מדווארט.

בשנת תרמ"ב הועמד ברבנות קוזמינקה הסמוכה לקאליש. ובעיר זו הקים ישיבה. בזמן זה נפטרה אשתו הראשונה והוא נישא בשנית לחנה לבתו של המקובל רבי חיים הכהן מנובידוואר. בחודש אדר שנת תרמ"ט, לאחר שהראב"ד רבי יעקב נפתלי זילברברג עזב את וירשוב, נקרא לכהן בה ברבנות. הוא העביר לוויירשוב את ישיבתו ומאות תלמידים למדו אצלו בתקופה זו.

בפרוץ מלחמת העולם הראשונה ברח מעירו לאחר שנודע לו שהרוסים מתכננים לתפוסו כבן ערובה, על מנת להבטיח שבני העיר לא ישתפו פעולה עם הגרמנים. הוא הגיע ללודז' בה מונה לכהן כראב"ד וכמפקח על הכשרות.

בשנת תר"פ החל להתכונן לעזוב את פולין ובשנת תרפ"ד עלה לארץ ישראל והתיישב בדרום תל אביב. נתבקש לישיבה של מעלה בכ"ג תמוז תרצ"ט.

מה שאמר לו רבו השפת אמת במעלת לימוד משניות

דבר נפלא כתב בספר שו"ת ר' שאול משה (זילברמן אב"ד וויערשוב) בהקדמתו וזה לשונו:

פעם אחת הייתי אצל השפת אמת ז"ע, ושאל אותי אם אני לומד משניות. והשבתי לו שקשה לי ללמוד משניות. ענה לי אדמו"ר זצ"ל: היודע אתה שכל הגדלות של הבית יוסף זצ"ל, היה מזה

הרה"ק רבי מאיר הלוי מאפטא זצ"ל

בעל אור לשמים

כ"ה תמוז תקצ"א

מובטח לכל השבוע

שמעתי בשם הרב הצדיק מו"ה מאיר מסטאבניץ זצוק"ל שמי שקוצץ הצפרניים בערב שבת, וגומר הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום קודם חצות היום דווקא בערב שבת - אזי הוא מובטח לכל השבוע שלא יבוא לידי עבירות חמורות ר"ל.

(דברי יצחק, מונקאטש תרס"ו, עמ' טז אות לד)

דביקותו בה' למועלה מהשגת אנוש

פעם אחת היו מתפללים ביחד הרה"ק רבי מרדכי הלוי מסטאשוב זיע"א עם אחיו הרה"ק רבי מאיר הלוי מאפטא זיע"א, בעל המחבר ספר 'אור לשמים', והיה לו להרה"ק רבי מרדכי עליות נשמה והיה רואה את אחיו גם הוא בעולמות העליונים, משתעשע שם בעולמות ובהיכלות העליונים ויש לו

שם עריבות נעימות ידידות עד כלות הנפש, והרגיש שאחיו אין לו עוד שום חשק לירד למטה ואין נאחז אצלו הנשמה בגופו מחמת גודל ההתלהבות ואש תמיד תיקד בקרבו בכלות הנפש למסור נפשו לה ולהתענג ולשמוח בדביקות נפלא לדבק את נשמתו באור אין סוף ב"ה וב"ש, ותגל הנפש את הבשר לצאת מנרתיקה ולשוב אל אביה שבשמים כשלהבת הקשורה בגחלת, וימהר מרדכי לקצר את תפילתו וירד למטה ורץ מהר לאחיו הקדוש, ומשך אותו בבית יד שלו שקורין 'ארביל' [-שרוול], וצעק עליו מאוד ובקושי גדול החזיר נשמתו לגופו, והחזיק לו טובה תמיד שלא יצא נפשו קודם זמנו.

(ספר ויהלום פר' אחרי ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי מאיר הלוי ראטנבערג מאפטא זיע"א נולד בשנת תק"כ לאביו הרה"ק רבי שמואל סג"ל הלוי מגזע הגה"ק רבי ישעיה הלוי הורוויץ בעל שני לוחות הברית, ולאמו מרת מירל מצאצאי הגה"ק רבי שבתאי כהן בעל 'שפתי כהן'.

רבינו התייתם מאביו בקטנותו ואמו גדלתו. והיה בתחילה מתלמידיו של אחיו הגדול הרה"ק רבי מרדכי מסטאשוב לאחר מכן שלחו אחיו ללמוד תורה אצל הגה"ק מו"ה רבי יצחק אברהם אבלי הכהן כ"ץ ז"ע, אבד"ק סטאבניץ ודק"ק פינטשוב בעמח"ס שו"ת כתר כהונה נכד הש"ך ז"ע.

רבינו היה מפורסם בדורו כגדול בתורת הגנלה והנסתר, רבותיו בתורת החסידות היו רבו המובהק החוזה הק' מלובלין שהעריצו עד למאוד כמו"כ הסתופף בצל הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא כמו"כ נסע להרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב

להרה"ק רבי אברהם מרדכי מפנטשוב ולהרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב.

כאשר נסע רבו בעל 'כתר כהונה' מעיר סטאבניץ ע"מ לישב על כסא הרבנות בעיר פינטשוב, מינתה קהילת סטאבניץ על פי הוראתו את רבינו תלמידו כרב ואב"ד בסטאבניץ, בשנת תקס"ט נתמנה כממלא מקום בעל ה'אוהב ישראל' ברבנות העיר אפטא. ונסתלק כ"ה תמוז תקצ"א ומנ"כ באפטא. ומתורתו נדפס ע"י חתנו הרה"ק רבי מנחם מענדל מגלאגוב ז"ע, הספר 'אור לשמים' על התורה.

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

ככה מתחילים את היום!
שירות למייל האישי

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הקי יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

לחץ כאן להצטרפות

הרה"ק רבי סיני הלברשטאם זי"ע

האדמו"ר מצאנז-ז'מינראד

כ"ו תמוז תש"א

השלטונות הסובייטיים גירשוהו עם בני משפחתו לסיביר יחד עם מאות אלפי יהודים, בתנאים קשים מנשוא, שבועות מספר עשה את דרכו ברכבת בצפיפות איזומה בלי לדעת לאן, גם בדרכו זו שמר על אורח חייו, על עבודתו בקודש, על תפילתו ולימודיו בכוחות עצומים ובמסירות נפש ממש.

יחד עם הגולים האחרים רעב ללחם, בכל זאת לא שינה ממנהגו מאז ומתמיד, אף ליום אחד. בליל שבת היה כמנהגו עובד את עבודתו בקודש ברעש גדול, ובדביקות נפלאה. הנוגשים הקומוניסטים איימו והרתיעו את סביבתו, אבל הוא לא נבהל ולא נרתע, לגביו לא היה הבדל אם הוא בערבות סיביר, בארץ גזירה, או בביתו.

באחרית ימיו הרגיש כי שעתו באה, ורגעי הסתלקותו מתקרבים, והתכונן לדרכו האחרונה, קידש וטיהר עצמו, ונפרד מקרוביו. ביום כ"ו תמוז תש"א, זמן מה אחר הגיעו ליערות אומסק, החזיר את נשמתו ליוצרה.

בדרך נס נזדמן לאנשי ביתו ובני בריתו בד לבן לתכריכים, חפץ יקר המציאות בסיביר, אותו הביא אחד מתושבי המקום, ששמע על פטירת הרבי הקדוש, שהיה נערץ גם בקרב הנכרים המקומיים. באדמת סיביר השוממה, ביערות אומסק, נכרה קברו, כשאבן קטנה מעידה בשימון על אחד מגדולי ישראל, שנטמן בדד בגולת נכר זו. (אלה אזכרה, מאורי גליציא)

עיקר הסיבה לנסיעה לצדיק

ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם (לג ב.)

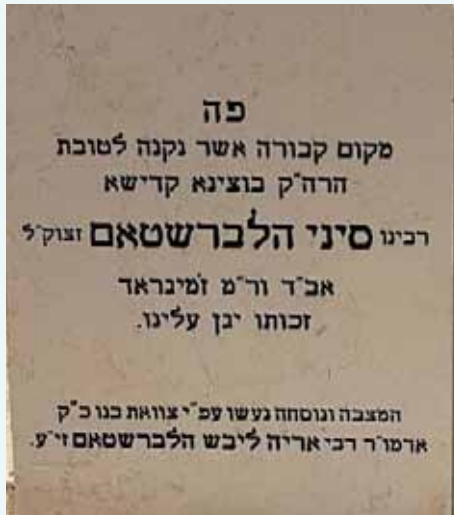
אמר זקני הרה"ק הייטב לב מסיגעט, נהוג אצל העולם שבאים לצדיק שיתפלל על פרנסה או בקשה אחרת, אבל האמת היא שמן השמים מסבבים לו זאת, שלא תהיה לו פרנסה או שיצטרך בקשה אחרת, ועל ידי כן הוא יסע לצדיק. ואז כאשר יבוא לצדיק, יעשה לו הצדיק תיקון בנפשו. וזה באמת מה שצריך, רק שהוא בעצמו אינו מרגיש בזה.

לזה רמז דוד המלך ע"ה בתהלים (קז ה), 'רעבים גם צמאים', אבל סבת הדבר הוא, 'נפשם בהם תתעטף', שהם צריכים תיקון הנפש.

זה פירוש הפסוק 'ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם', משה רבינו כתב שכל 'מוצאיהם', ר"ל סיבותם ושאר ענייניהם, היה רק בשביל 'למסעיהם', שעל ידי זה יסעו לצדיק, ויהיה להם תיקון הנפש.

אבל 'ואלה מסעיהם למוצאיהם', שבני ישראל סברו שעיקר הנסיעה לצדיק היה רק בשביל 'למוצאיהם' וסיבות שלהם, אבל באמת לא כן, כי אדרבה, כל הסיבות רק בשביל 'מסעיהם', שיבואו לצדיק ויהיה להם תיקון הנפש.

(חמדה גנוזה ח"ב עמי מד)

אורו של רבינו זרח ברודניק בראשית שנת תר"ל, בבית אביו הרה"ק רבי ברוך מגורליץ, בנו של הרה"ק הדברי חיים, וחתן הרה"ק הייטב לב מסיגעט.

טרם הברית, הלך אביו לשאול את פי אביו הדברי חיים, מה שם יקרא לבנו הנולד, והוא ענה, הלא אבי חמך הרה"ק רבי אלעזר ניסן הרב מדרוהוביטש, היה גאון וצדיק וקדוש עליון, למה לא תקרא לו בשמו. במקום נכח רב זקן, שהעיד כי רבי אלעזר ניסן לא האריך ימים. הרה"ק הרבי ואמר, אם כן תקראנו סיני, יש בו אותיות ניסן, והוא יגדל בעזה"י 'סיני ועוקר הרים'.

את חינוכו קיבל בבית סבו הקדוש, באוירה ספוגה חסידות ויראת שמים,

צדקות וקדושה, בהיותו כבן שנה וחצי, היה לחתן הרה"ק רבי נפתלי ממעליץ. בן שש היה כשנסתלק הדברי חיים, אך זכר כל הגה שהוציא בנוכחותו, וסיפר על כך בהזדמנויות שונות. אחרי הפטירה עבר אביו לגורליץ, שם החל לנהל חלק מעדת אביו הקדוש.

אחר נישואי רבינו היה סמוך על שולחן חותנו, אחר ישב מספר שנים בגורליץ כרב הצעיר, אחרי שנות לימוד ביגיעה רבה, נתמנה לרב בקולושיץ, ומשם עבר לז'מינראד.

התפרסם כגדול בתורה ובעבודה, אחרי פטירת אביו בשנת תרס"ד, החל לנהל את עדתו, למעלה משלושים שנה הנהיג, ורבים הלכו לאורו. עמל ויגע בתורה, כשהוא שואף לרדת לעומקה של הלכה. ש"ס ופוסקים, ראשונים ואחרונים, לא ירדו מעל שולחנו. קם בחצות מידי לילה, ולמד זוה"ק וקבלה עד התפילה.

התמדתו ואהבת תורה שלו לא פסקו לעולם, לא בזמן שהיה צעיר לימים, ולא באחרית ימיו, כשהיה חולה וסובל יסורים רבה, ואף לא בשעת היותו בגולה וידוע צער ומכאובים.

כל שנות חייו היו שרשרת של עבודת ה', הכל עשה במסירות נפש. התפלל בכל לבו ונפשו ובכל כוחותיו. כל תפילה, בימות החול כמו בשבתות ובמועדים, היתה לו חוויה מיוחדת ומאורע כביר. שעות מרובות עמד בתפילתו. לעתים התפלאו אנשים, מהיכן שואב כוחות לעבודה כבידה כזו.

היה דרשן נפלא, ופיו הפיק מרגליות, ידיו רב לו בדרוש ובפלפול בכל מקצועות התורה בדרך פרד"ס, דרשותיו ירדו לחדרי בטן. היה כמעין הנובע ומתגבר. פעם אמר שקשה לו להפסיק ולסיים, מחמת זרם הרעיונות וחידושייו. הרבה מחידושי תורתו רשם בכתב יד, שנאבדו בשנות השואה.

שנתיים טרם המלחמה, נחלש ועבר לקראקא לעמוד תחת פיקוח הרופאים, משפרצה המלחמה, ברח לשטח הכיבוש הסובייטי כשהוא חלש וחולה, צרת הכלל נגעה ללבו והרעידה את כל נימי נפשו.

הרה"ק רבי אלעזר הלוי ראזנפעלד זי"ע הי"ד

האדמו"ר מאושפצין

כ"ז תמוז תש"ג

העובדה דלהלן.

פעם אחת בגיטו, כאשר הגרמנים חגגו את יום הולדתו של היטלר ימ"ש ע"י ריבוי הרציחות ומעשים תעתועים נגד היהודים, סיפר איש אחד הדבר להרב הישיש מאושפצין, שהגיע אז כמעט לשנת השמונים לימי חייו.

רבי אלעזר, כשמעו על יום הולדתו של אותו הרשע ביום זה, התבונן קצת ואמר כך: ביום זה בדיוק, לפני יותר מחמישים שנה, קרה דבר נפלא מאד. היה זה ביום חמישי לשבוע, באמצע הלילה, בשינובה. הוא, הרב ר' אלעזר, ישב בבית המדרש ופתאום פתח גיסו, האדמו"ר משינובה, את דלתו ופנה

להיושבים בבית המדרש.

'אמרו תהלים, כי בשעה זו נולד באוסטריה רשע עריץ, שאם יגדל יהיה רשע יותר גדול מהמן, צריכים לבקש מהם יתברך שתהיה לו מפלה טרם שיגדל.

הרב הישיש סיים את דבריו בגיטו שקאנוב: 'אנו רואים את כח עיניו הטהורות של האדמו"ר משינובה.

כשהוציאו הגרמנים את היהודים מקשאנוב, התיישב בסוסנוביץ, טרם שחיסלו את הגיטו בסוסנוביץ נפטר שם הרב ר' אלעזר וזכה עוד להיקבר בקבר ישראל.

(אלה אזכרה ח"ו עמ' 118)

הרה"ק רבי אלעזר הלוי ראזנפעלד זי"ע הי"ד האדמו"ר מאושפצין, נולד ביום י' סיון שנת תרכ"ב לאביו הרה"ק המפורסם רבי יהושע זי"ע אבד"ק קאמינקא.

בזי"ר היה חתן הגה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זי"ע, בשנת תרע"ה ו' לחודש אייר נפטרה עליו הרבנית הצדקנית מרת פראדיל ע"ה, והוא נשאר אלמן ל"ע.

בשנת תר"פ נשא את זיווגו השני הרבנית הצ' מרת שפרה ע"ה בתו של הגה"צ רבי חיים יעקב הורוויץ זצ"ל אבד"ק אילנוב חתנו של הגה"צ רבי משה אונגער זצ"ל חתן הרה"ק מצאנז זי"ע.

ביום י"ז אב תרצ"ו יצא לרבינו לארה"ק ולאחר ג' שנים ביום י"ז אב תרצ"ט חזר לאנ"י בחזרה לביתו, בטרם יצא רבינו את דרכו

מירושלים עיה"ק, יצא ועמד על מרפסת ביתו, הביט בעיניו הק' לצדדין ואמר: 'רואה אנכי הרים מלאים [גאנצע בערג] עם דם יהודי שישפך...'. ואם בכל זאת חזר רבינו, הרי סמוכין להשארה שהיו לו בזה כוונות עמוקות, ומי יבא בסוד צדיקים.

ובקיץ של שנת תש"ג, כאשר הודע חולי רבינו, היה חבוי בבונקער הרבה זמן, עד שעזבוהו כוחותיו, לאט לאט מחלתו התגברה עליו, והוא נסתלק לבית עולמו שם בבונקער יום ז' בתמוז תש"ג.

'אמרו תהלים, כי בשעה זו נולד רשע, שאם יגדל יהיה רשע יותר גדול מהמן'

איש מהימן, שהיה קרוב בזמן זה להרבי מאושפצין, סיפר לי את

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המבואר

10 כרכים של חקירות נפוצות:
תבאנו ונקיים על פי פני הדבר ונודיע חסד
מאמר אור - מודיע ענין תולדות
מאמר חיים - מפרט תולדות
ביאור מודיע

אור החיים המבואר

הנחיות לזיהוי ספרות וביאור 'מאמר אור'
וישקט סמאני ונודיע
ביאור מושגים ודיון באסמכת כחות המילים
אור תורה - 'עוד חיים'
הנחיות, בימים וסמכות
עמוד מודיע

חיים של תורה

44-20-8200-0178 אדריכל | 054-437-0094 אדריכל
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

30 שנות חיים של תורה

הרה"ק רבי משה טייטלבוים זי"ע בעל הישמה משה כ"ח תמוז תר"א

הנזכרת, כי כבר אמרו חכמים (יומא לח:): 'הבא לטהר מסייעין אותו', לא אמרו 'מסייע' לשון יחיד, דהיה משמע שהשי"ת לבדו מסייע, כי אם 'מסייעין' לשון רבים, על כן גם אותו צדיק יסייע לי להעמידני על האמת. כך היה עומד בתפלה וחשוב עם קונו.

והיה כבואו אל הצדיק הקדוש זלה"ה, תיכף שאל אותו: מדוע פניכם כחושים היום, הן אמת שכתב בשולחן ערוך 'ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש', אבל כבר אמר החכם 'צהלה בפני ואבלי בלב' (חובת הלבבות), הן תאמינו לנו כי אנחנו אומרים תיקון חצות בבכיה והספד ועם כל זה הכל בשמחה. וכך למדנו רבינו הקדוש ר"ר שמעלקא זלה"ה מניקלשבורג על פי משל למלך שנשבה למרחקים ועמד לפוש אצל אחד מאוהביו, וכראותו את המלך בשביה הלך ובכה מאין הפוגות, ועם כל זה שמח כי המלך מתאכסן אצלו. והנמשל מובן, כי השכינה עמנו.

ואם כי לא היה מהראוי לגלות הדבר הזה כדכתיב 'הצנע לכת עם ה' אלקיך', אבל כבר אמרו חז"ל 'הבא לטהר מסייעין אותו', לא אמר 'מסייע' אלא 'מסייעין', וצריכים גם אנחנו לסייע, עד כאן דברי פי קדשו של רבינו הקדוש מלובלין אל מוזה"ה. (ספיר ויהלום פר' מסעי ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

משלוחים את היצה"ר ההוצה,

בעת שמזמרים הזמר "ברוך ה' יום יום"

מזמרים אנו בזמירות שבת (בזמר "ברוך ה' יום יום") "ראותו כי כן האדומי העוצר, יחשוב לו בבצרה תקלוט לו כבצר וכו', אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נוצר". והוא מיוסד על מאמרם ז"ל (מכות יב.) ג' טעיות עתיד שרו של אדום [הוא סמאל, שיברח לבצרה, שבתחלה יפרע ה' ממנו - רש"י] לטעות לעתיד לבוא כשיברח לערי מקלט, א. שהוא יגלה לבצרה וערי המקלט אין קולטין אלא בעיר 'בצר'. ב. שאינה קולטת אלא ההורג בשוגג והוא מזיד. ג. אינה קולטת אלא אדם והוא מלאך.

וצריך ביאור מדוע יסדו זאת כאן - מה ענין זה לזמירות שבת, ועוד קשה מאחר שאנו מזמרים זה מדי שבת בשבתו, והשטן הוא היצר הרע עומד ושמעו, באיזה אופן יתקיים מאמר חז"ל שעתיד לטעות.

רבינו נולד בשנת תק"ט בעיר פרעמישלא לאביו רבי צבי הירש אב"ד זבוב. כבר בהיותו ילד נתפרסם כעילוי וכבן תשע כבר דרש בפני הקהל.

למד תורה אצל רבי יוסף מקאלבסוב ואצל בן דודו בעל הדרישת ארי מסטריזוב ועוד. בהיותו קודם גיל המצוות נסע לווילנא לשטוח ספיקותיו לפני הגר"א.

בהגיעו לגיל המצוות נתקשר בקשרי שידוכין עם מרת חיה שרה בת רבי ניסן מפרעמישלא.

מכתחילה היה רבינו מתנגד מובהק לחסידות, אלא שלאחר נישואי בתו עם האריה דבי עילאה נתוודע לאורה של חסידות.

רבותיו בחסידות היו, רבו המובהק הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, וכך הסתופף גם בצל הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע והרה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע.

כמו"כ עמד בקשרי ידידות עם הרה"ק רבי מנחם מנדל מלינסק, ומזכירו בספרו שו"ת 'השיב משה' סימן ס' בתוארים מופלגים.

מקודם כיהן כדיין בעיר מולדתו פרעמישלא. לאחר פטירת חמיו ישב על כס הרבנות בעיר שינאווא במקומו של הרה"ק הרבי רבי שמעלקא זי"ע שעבר לעיר ריטשוואהל ומשם לניקלשבורג. ובשנת תקס"ח עבר לאוהעל ושם ישב ל"ג שנה עד שנתבקש בשיבה של מעלה זקן ושבע ימים כבן פ"א שנה.

חיבוריו: ישמח משה עה"ת ונ"ך אשר ע"ש נקרא, שו"ת השיב משה, תפלה למשה על תהלים.

מנו"כ באוהעל סמוך לציון רבי סענדער מקאמרנא כבקשת רבינו להיטמן סמוך לו ואח"כ נבנה אהל על קברם.

המלך מתאכסן אצלו

כתב בספר 'ייטב פנים' (יפה לעינים, אות יח): אמרתי טוב לחוק בספר את אשר שמעתי בזה הפירוש מפי קדשו של מוזה"ה [הרה"ק הישמה משה זיע"א], סיפר לי, כי בעת עמד על המחקר להבין דרכי החסידים והוטב בעיניו, עלה בלבו קושיא אחת אשר מדרכן לשמוח תמיד, והלא מבואר בשולחן ערוך (או"ח סי' א ס"ג) 'ראוי לכל ירא שמים שיהיה מיצר ודואג על חורבן בית המקדש'. והיה בנסעו לקבל פני רבו הקדוש מו"ה יעקב יצחק זלה"ה מלובלין, עלה בלבו להתחנן אל ה' הבוחן לבות: אנא ה', אתה יודע מחשבותי ועומק לבבי כי רצוני לבלי יקשה בעיני דבר, היה נא עמדי וקומה בעזרתי אשר בבואי אל הצדיק הקדוש ההוא יתרץ לי קושיא

ומבאר הגה"ק בעל הישמח משה מאוהל זצ"ל – באופן נפלא: "אומר אני שבעת שישראל מזמין זמר זה יחשוב לו בבצרה וכו', הנה סיבה הוא מאת ה' לשלח את השטן הוא היצה"ר לבל ישמע זאת, למען יתקיים מאמרו ז"ל כי עתיד לטעות".

וממשיך – 'הישמח משה' דבריו – וכיון שהוא איננו באותו שעה, אין לך זמן מוכשר ומסוגל מזה לאהוב את ה', וזהו שתיכף ומיד מסמיכים ואומרים: "אהבו את ה' כל חסידיו" כי הוסר המונע והמעכב, "כי אמונים נוצר" כלומר, מה שישראל מאמינים, שומר ה' שיתקיים כמאמר חז"ל, והיינו על כרחך בשלוח את היצר הרע באותו שעה, לכן עתה "אהבו את ה'" וזה ענין נפלא, עכ"ד.

ישמח משה (פר' וזאת הברכה)

הלומי של הישמח משה

הרה"ק הישמח משה זיע"א (פרשת בשלח) כתב ביאור חדש

על מאמר חז"ל (ברכות יח.) 'צדיקים במיתתם קרוים חיים רשעים בחייהם קרוים מתים', וזה לשונו: ג"ל על דרך שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים פד ג) 'כלתה נפשי לחצרות ה', דהיה לו לומר 'חשקה נפשי'. אלא שחשק האמיתי הוא עד שאין הנפש יכול להשאר בגרתיקה, רק שהקב"ה מחזירה ברוב רחמיו ונותן לה חיות חדש ממקור החיות, וכל שאין בגדר הזה עדיין לא טעם טעם חשק, והיינו 'כלתה נפשי'. והיינו צדיקים במיתתן, רצה לומר על ידי מיתתן שמתין בכל פעם, קרויים חיים כי זה דבקותן במקור החיות. והרשעים בחייהם, על ידי חיותן שהם חיים ואינם מתים כלל כל ימי חייהם, קרוים מתים כי הם נפרדין ממקור החיות. כן אמרתי בחלומי אור ליום וא"ו ערב שבת קודש פרשת מקץ יום ה' חנוכה ערב ראש חודש טבת תקס"ב לפ"ק שינאווא יצ"ו.

(ספיר ויהלום פר' ויחי ע"ה – להגה"ה ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבינו שלמה יצחקי – רש"י הק' כ"ט תמוז ד"א תתס"ה

שאביו שלח אותו ואת אחיו אל הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא. הדבר היה במוצאי שבת ונסעו כברת דרך והגיעו כשהרה"ק רבי מרדכי אחז לפני קריאת התורה של מנחה בשבת. לפני הגבהה, קרא הרה"ק רבי מרדכי לב' האחים ושאל את האדמו"ר מסאטמאר שהיה ילד אם לומד חומש רש"י, וענה הן ושאלו שאלה ברש"י. ואח"כ אמר להם, מרדכי הכיר יהודים שבצעירותם הכירו את הרבש"ע, ובזקנותם הם הניחו אותו בביתם, ומרדכי אמר [כך היה דרכו לומר] שהסיבה היא "וואל זיי האבן נישט גיפלוועט" בחומש רש"י.

ואח"כ אמר לו הרה"ק מנדבורנא עליכם ניכר שאתם לומדים חומש רש"י. במשנת רש"י

מספרים שאביו של רש"י רבינו יצחק היתה בידו מרגלית גדולה וחשובה, והגויים חמדו מאד לקנותה, ולהשתמש בה לשם עבודה זרה שלהם, והיו מפצירים בו מאד שיתן להם את המרגלית, והם ישלמו לו כהנה וכהנה, אך בידעו שהם צריכים אותה לצורך אליליהם, לא אבה ליתנה להם בשום אופן. באחד הימים הזדמן לו לנסוע בספינה עם הגויים, והתחילו לשדל אותו ולשחדו בשלמונים מרובים, ובראותו שאינו יכול להתאפק מליתן להם את המרגלית, עמד והשליכה למצולות ים, ובזה הפסיד את כל ממונו הרב שהיה ברשותו. והצטער רבינו יצחק מאד על המעשה הזה, שהוכרח להפסיד את כל עושרו בעבור זה. ושמעו

בבית המדרש בת קול מן השמים, שבזכות המצוה הגדולה הזאת שעשה עכשיו, יזכה להוליד בן שיאיר את העולם בתורתו.

משיב כהלכה

אחד מהחסידים גולל את מר לבו לפני רבו הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאסטרואוצא זיע"א שיש לו אשה רעה המצערת אותו ומקללתו, ובתוך הדברים התפאר בפניו, כי למרות שאשתו מקללתו בתדירות אין הוא מתרגז כלל מדבריה ואינו משיב דבר כנגדה. ולא עוד אלא שהוא צוחק ממנה ומדבריה, וכמובן שכאשר היא רואה שלא מציק לו כלל מה שהיא צועקת ומקללת, הרי זה מעלה חמתה יותר ויותר, כי היא חפצה שיענה לה דבר ותוכל להחזיר לו מנה

סגולה לימוד רש"י הק'

כידוע הרה"ק מסאטמאר בעל הדברי יואל זצ"ל היה מרבה בלימוד ובדרש על חומש ורש"י ותלה זאת בדברי הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל שהיה אצלו כשהיה ילד.

עובדה זו שמעתי מאדמו"ר מבישטנא החונה בגבעת שאול בי-ם, שהיה נוכח בשעת מעשה ושמע מהרה"ק מסאטמאר את הסיפור כשבא לניחום אבלים אצל האדמו"ר ר' איתמר מנדבורנא, וסיפר

משיבים, עושין מאהבה ושמחים ביסורים, עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. ופירש רש"י, עושין מאהבה מאהבת השי"ת.

ולכאורה מה חידש רש"י בזה, שהרי הכל יודעין שאהבה דמיירי בה השי"ס היינו אהבת השי"ת. אמנם בא לומר דשבה השומעין חרפתן ואינם משיבים, הוא דוקא כשהם עושים מאהבת השי"ת, ולאפוקי כשמקבל על עצמו שתיקה כדי לצער את חבריו או אשתו ולא מאהבת השי"ת דאז אין השתיקה ההיא שבח כלל. (ספיר ויהלום פר' פנחס ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אחת אפים ולהאריך בקללות וגידופים, מה שאין כן כשהוא שותק מסתמין דבריה והיא מוכרחה לקצר בדבריה. החסיד הזה רצה להתפאר בזה שאינו משיב לה, ואמר לרבו מה אעשה שהיא רוצה דוקא שאקלל אותה.

אמנם הרה"ק הוכיח אותו, כי שתיקתו אינה באה מכח מדת הסבלנות אלא משום שהוא חפץ לצערה ביותר ואין בזה מעלה שהוא שותק לגמרי, כי בוודאי שאינה יכולה לסבול שהיא מתקצפת וצועקת והוא עומד כאבן דומם בשלוח ובשחוק. ואמר הרה"ק, שבה נתיישב לו פירוש רש"י על מאמר הגמרא במסכת שבת (פח:), ת"ר הנעלבין ואינם עולבים, שומעין חרפתן ואינם

הרה"ק רבי שלמה הלברשטאם זי"ע

האדמו"ר מבאבוב

א' אב תש"ס

הבירה עד סוף המלחמה.

באדר תש"ז הגיע לאמריקה, נשא בזיו"ש את בת האדמו"ר מציעשנוב-טומאשוב זצ"ל. שם הקים מחדש את חצר באבוב לשם ולתפארת.

התגלה כאחד מקברניטי היהדות החרדית. ונתפרסם בגדלותו וקדושתו, עבודתו הנשגבה, מדותיו הנפלאות, ובאהבתו המופלאה לכל יהודי. נסתלק לשמי רום ב"ה מנחם אב תש"ס.

ההנאה היחידה שיש לי בזה העולם היא, ליתן צדקה ליהודים

כ"ק מרן אדמו"ר (מהר"ש מבאבוב) זצוק"ל, נתן פעם סכום הגון לנצרך אחד. הלה לא רצה ליקח את הכסף כיון שידע שהמוסדות הם במצב קשה. אמר לו רבינו זצ"ל, "הרבה עולם הזה אין לי, לאכול איני יכול, לישון אין מניחים לי, ההנאה היחידה

שיש לי בזה העולם היא, ליתן צדקה ליהודים".

והוסיף שבילדותו אהב מאוד ליתן צדקה ולעשות חסד, ושאל את אביו, מרן מהרב"צ זצוק"ל הי"ד, האם מותר לו לעשות כן כיון שנהנה מזה העולם? ענה לו אביו, הנאה כזו מותרת!

(אוצר התחברות, עמ' קמט)

הרה"ק רבי שלמה הלברשטאם זצוק"ל נולד בעיר באבוב ב"ה כסלו שנת תרס"ח לאביו הרה"ק רבי בן ציון מבאבוב הי"ד זצוק"ל שהיה בנו של האדמו"ר

מבאבוב הראשון רבי שלמה זצוק"ל בנו של הרה"צ רבי מאיר נתן שנפטר בצעירותו בחיי אביו בעל ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע.

במלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ה נמלט אביו עם כל משפחתו לווינה שבאוסטריה, ומשם למארינבד שבצ'כוסלובקיה ולאחר ג' שנים חזר לבאבוב.

בשנת תרפ"ח נשא לאשה את בת דודו הגה"צ רבי חיים יעקב טייטלבוים זצ"ל נכד הישמח משה ורב דקהל לימינו.

בסוף שנת תרצ"ט כשפרצו הנאצים ימ"ש לפולין, נמלט האדמו"ר רב"צ הי"ד עם משפחתו לכיוון רומניה ורוסיה והלכו נעים ונדים עד שהגיעו ללעמבערג. שם

בלעמבערג נהרג האדמו"ר ר' בן ציון זצוק"ל על קידוש השם יחד עם בנו ר' משה אהרן זצ"ל ביום ד' אב תש"א, ה' ינקום דמם. כל משפחתו נספתה בשואה הי"ד, והאדמו"ר ר' שלמה זצוק"ל נמלט רק עם בנו הילד האדמו"ר ר' נפתלי צבי זצוק"ל לכיוון אונגארן ונדד משם מעיר לעיר עד שעבר את גבולות רומניה והתחבא בבוקרסט

פה העמל בתורה צריך לפנותו מדברים של חול

הוא כלי מוכן להשתמש בו למלך הכבוד, זהו שנאמר (תהלים קמה כא) 'תהלל ה' ידבר פל' ולפיכך 'ככל היוצא מפיו יעשה'.

וכה דיבר החיד"א (יוסף תהלות יב ח): 'אמרות ה', אמרות טהורות, לפי שהפה והלשון כלי שרת לפני ה', ללמוד בתורה להתפלל ולהודות ולשבח, צריך שיהיו טהורים ובלי מום כמו הכלי שרת.

וראה דבר נפלא שכתב רבינו אפרים בפירושו על התורה (ריש פרשת וירא) ליתן טעם לשבח על המציצה בברית מילה: 'קבל דמה בכלי שרת, כך מילה מקבל דמה בפיו שהוא כלי שרת שבו משבח להקב"ה'.

אם בפה אחד אין העולם עומד קל וחומר בשניים

יסוד חשיבותו של הפה ככלי שרת המיוחד לתורה כבר מצינו בירושלמי (שבת פ"א ה"ב): רבי שמעון בן יוחאי אמר, אילו הוינא קאים על טורא דסיני בשעתא דאיתהיבת אורייתא לישראל, הוינא מתבע קומי רחמנא דאיתברי להדין בר נשא תרין פומין. חד דיהוי לעי באורייתא, וחד דיתעבד בה כל צורכיי. וחזר ואמר, מה אין חד הוא לית עלמא יכול קאים ביה מן דילטוריא דיליה, אילו הוון תריי על אחת כמה וכמה [דרשב"י אמר, אילו הייתי נוכח על הר סיני בזמן שניתנה תורה לישראל, הייתי תובע מלפני הקדוש ברוך הוא שיברא לאדם שני פיות, אחד שיעסוק בתורה, ואחד שישתמש בו לשאר צרכיו. וחזר ואמר ומה אם פה אחד הוא, אין העולם יכול לעמוד בו מפני לשון הרע שמוציא, אילו היו שני פיות על אחת כמה וכמה].

אילו היה פה בלי שייכות לדברי קדושה עד כמה היה מאוס

והיה הרה"ק הפני מנחם זיע"א מקשה על דברי הירושלמי, הרי כשם שעתה שישנו פה אחד אין כל כך ריבוי דילטוריא, כי בשעה שהפה מדבר בתפילה או אוכל אינו יכול לדבר לשון הרע, כמו כן היה יכול השי"ת לברוא לאדם שתי פיות, ובשעה שאחד נפתח השני יהיה סתום, וממילא לא תהיה הדילטוריא גדולה יותר, ואף גם זאת שיהיה פה מיוחד לדברי קדושה.

ועל כן היה מבאר את עומק דברי הרשב"י כך: ומה אין חד הוא לית עלמא יכול קאים ביה, היינו מה אם אותו הפה שעסק בתורה ותפילה ודברי חסידות והגיע מתוך כך ליראת

האיר את עיניו רבינו האור החיים הקדוש זיע"א בפרשת השבוע (במדבר כו כג) בדברים נשגבים: ואומרו 'משפחת הפנול', פירוש, שצריך לפנותו ממותרות המורגשות גם מהשחוק ומדברים בטלים כי הם מונעים קיום התורה באדם. ומצאתי לחסידי ישראל שכתבו, כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו במ בקודש, כי אין קדושה כקדושת התורה, ולזה אסור לדבר בו אפילו דברי חול הגם שאין בהם דברים האסורים. והוא מה שרמז במאמר 'לפוח' שהוא פה העמל בתורה שבו שוכן חצי יתברך, 'משפחת הפנול', פירוש, צריך לפנות מפיו כל חוץ מהגות בתורה.

וכלשונו של רבינו יונה בפירושו למסכת אבות (פ"א מ"ז): שלא ידבר בפה דברי תורה ודברים שכלו דברים של הבלי עולם שהיו החכמים הקדושים עושים עצמן ככלי שרת שאין משתמשין בהם דברים של חול.

כיון שהקב"ה הפך שנשרתו בפיו צריך להזהר בלתי טמא

והזהירות בדבר מפורשת בהרחבה בדברי רבינו הקדוש ר' משה אלשיך (שמות כח לא): כלל הדברים, כי כלי הדבור הן הם יהיו לבני ישראל כלי יקר משרתי אלהינו, העומדים יום ולילה לשרת במ את ה' מכל יתר אברי האדם, אל דמי להם. ומי בער לא ידע לדון קל וחומר ולומר: האם מלך בשור ודם יערב לו להשתמש בכלים מכלים אחד מעבדיו, האם לא יזהר וישמר האיש ההוא כל יתגאלו כליו בשום חלוא ואבק ועפר, כי אם יכבסם בנתר וירבה למו בורית, למען יהיו מגוהצים וזכים לשרת במ את המלך, והוא מלך אשר הנשמה טפלה לו והגוף עיקרו כי מחומר קרוץ ככל עובד אדמה. וקל וחומר בן בנו של קל וחומר עד נחל לספור כי אין מספר לגדודי ההפרשים בינו לבין מלך מלכי המלכים אשר כל העולמות הוא בראם וכולם כאין נגדו, אשר ברוב חסידות ענוותנותו למעשה ידיו יכסוף ישרתו בכלי חרש מחרשי אדמה פינו ולשונו ושפתינו אתנו, ובהם בחר להללו ולשבחו תמיד יתר מכל חלקי גופתנו, מי זה החי לא יתן אל לבו ליזהר בלתי טמאם לבל ידבק במ מאומה מן החרם ולשמור לפיו מחסום מדבר דבר אשר לא כתורת ה' ולשומרה בקדושה וטהרה. כי הם כלי הקדש אשר ישרת במ את המלך הקדוש ולא ישרתו בכלי צואים. ועיין שם בהמשך דבריו הנוראים.

כלי מוכן להשתמש בו למלך הכבוד

וראה לשון השל"ה הקדוש (פרשת מטות): והפה שברא הקדוש ברוך הוא באדם לא בראו רק לספר שבחו וגדלו,

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

וכך הוסיף ופירש את דברי התנא דבי אליהו (פכ"ו): אם לא זכה אדם לבקש רחמים על דברי תורה שיכנסו לתוך מעיו, מכל מקום יבקש רחמים על אכילה ושתייה יתירה שלא יכנסו לתוך מעיו. והביא בשם אביו הרה"ק האמרי אמות' זיע"א לפרש שאכילה ושתייה בקדושה נעשים הם עצמם תורה. אך הוסיף כי לפי הביאור הנזכר יובן זאת ביותר, כי הגה האכילה והשתייה היתירה והדברים בטלים

משרד הדתות
המבואר

אוצר הידאה מתרחב

ההמלכה

הכרך התשעה עשר

שזמטים למנות הזפיע מזל מולכים

כרך חדש

מסנה תורה להרמב"ם המבואר

פרויקט עולמי: מצוות ותקנות וסיכומים | תורת משיחית | יסוד דתים | תלמוד בארץ מפת וביטולותיה

המבואר: מסנה תורה להרמב"ם המבואר

ידאה הרמב"ם לכל

הוצאת מוסד רמב"ם לזכות ידאה שנים

המבואר: מסנה תורה להרמב"ם המבואר

פרויקט עולמי: מצוות ותקנות וסיכומים | תורת משיחית | יסוד דתים | תלמוד בארץ מפת וביטולותיה

המלך

השיבה שזמטנו

המלך: המלך

השיבה שזמטנו: השיבה שזמטנו

המנחם הגדול

משפיע בראתו

מן מהשמיים

מרימנו י"ע יצק מים על ידי הרב הדומה למלאך ה' רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל: "וראיתו למורי הקדוש בכל יום... ותחת ארון האדם יש עורק אחד, אשר קיבלתי ממורי ז"ל, שלא ידענוט משום דבר רק ביום המיתות, וגם העורק הזה ראיתי שזהו מהדענוט אצל מורי ז"ל בשעת התפילה מרוב פחד ואימת הבורא".

לכו לחמו בלחמו של המנחם הגדול, שכל ימיו נקיש וזהו קודש לחמשיך רוסמות הוראה על ידי השפעת שפע מצנענות דפון לעם הקדוש.

אור חבעל שם טוב הולך ומפציע עד נכון היום, וככל שיגלה כבוד ה' עין בעין, אדרבא, מרחוק יעמדו וייראו מפחדו ומחדר גאווה.

כי רק מחמת ההתנבחות זה לעומת זה בתכלית החושך ואחרית הגלות להסתיר ולסתור את מוראה של מלכות - הוראה הפשוטה המושרש מזום מתן תורה בכל אחד מישראל - מורח אורו החדש על ידי תלמידיו וממשיכיו עד עת קין, והאחד המיוחד איש האלוהים רבי מנחם מנדל

"מנחם ציון" המבואר

רוברטו של עולם משה קדוש מור
 ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות |
 פיסוק ועיקוד | הקדמות מוספלאות | פירקי תולדות ומבוא |
 כותרות משנה | עימוד מרחיב עין

אשרי הדור הזה שזוכה לנשם ויראה בספרו הקדוש "מנחם ציון המבואר" ברוב פאר והדר לברר נקמו של צדיק באופן השווה לכל נפש. להאיר יראה מבוררת ואכלו וחויו לשלם.

אירוב 437-0054 (718)
 אירוב: 44-20-8506-0176
 להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הנאולה לישודי לב

מרכז הזמנות:
 1800-22-55-66

נפלאה ומיוחדת
היתה עבודתו בקודש
של השרף היה"ק
רבי נפתלי צבי
מורפשיץ ז"ע,
כאשר כל מדרגותיו
הפלאיות היו מכוסים
וטמונים בדברי צחות,
בדחנות ושמוחה,
ודווקא משם פעל כל
ענינו וחפצו בקודש
נהדר.

ובזה העידו ויצא
מפי קודש צדיק
עליון שגם בתורתו
הבהירה מוריש
לעוסקים בספריו
זאת הסגולה,
לזכות לכל הטוב
הידוע והנשמי מותך
שמורה וכיסוי מכל
האדוקים המעיקים.
ובאלו האסמים
– מהעיינין
בישין, ישרה
עליהם בכל מכל
כל – ברכות ה'.

זרע קדש ברוכמת אלקות

לכסות מדרגותיו הנשגבות מהעיינין בישין
בדברי צחות, בדחנות ושמוחה

זרע קודש המבואר

תענוג צרוף של חסידות מזוקקת

ביאור חיוב | צינים והשוואות | אלפי טרא מקומות
פסיק וניקוד | הקדמות מפלאות | פרקי תולדות ונצוא
סידורת בשנה | מפתחות | עניני מדינת עין

אדריב: 437-0054 (718)
אדריב: 44-20-6906-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישור לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

